

Prvo letno poročilo o izvajanju
Operativnega programa ukrepov zmanjšanja emisij
toplogrednih plinov do leta 2020

januar 2016

Kazalo

Kazalo	2
Povzetek in ključne ugotovitve.....	3
OCENA DOSEGANJA CILJEV	4
Doseganje letnih ciljev po Odločbi 406/2009/ES	4
Doseganje indikativnih sektorskih ciljev OP TGP 2020.....	5
Evidence emisij TGP in zadnje razpoložljive projekcije emisij	6
PREGLED IZVAJANJA UKREPOV	7
Zelena rast gospodarstva	7
STAVBE	11
PROMET.....	17
KMETIJSTVO.....	23
DRUGI SEKTORJI – neETS INDUSTRIJA, RAVNANJE Z ODPADKI; RABA TAL IN GOSPODARJENJE Z GOZDOVI; IZOBRAŽEVANJE, USPOSABLJANJE, OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE.....	27
Poročilo o financiranju in ocena stroškovne učinkovitosti izvajanja nekaterih ukrepov	34
Metodološka pojasnila	36

Povzetek in ključne ugotovitve

Prvo letno poročilo o izvajanju Operativnega programa ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP 2020) podaja oceno doseganja ciljev in pregled izvajanja ukrepov. Ocena doseganja ciljev podaja zelo pozitivno sliko gibanja emisij, pregled izvajanja pa kaže na določen napredek pri izvajanju ukrepov ter v priporočilih izpostavlja tista področja, kjer je ukrepanje potrebno okrepiti.

V Sloveniji se v zadnjih letih emisije toplogrednih plinov (TGP) zmanjšujejo. V drugem Kjotskem obdobju (2013-2020) oz. v obdobju od začetka veljavnosti podnebno energetskega paketa EU in zavezujočih ciljev zmanjševanja emisij TGP v skladu z Odločbo 406/2009/ES, so se emisije zmanjšale na najnižjo raven po osamosvojitvi (preliminarni podatki za leto 2014). **Slovenija izpolnjuje svoje obveznosti in zastavljene letne cilje znatno presega. Tudi najnovije projekcije kažejo, da bodo obvezujoči nacionalni cilji po Odločbi 406/2009/ES doseženi in celo preseženi v celotnem obdobju 2013–2020.**

Z ozirom na kratko obdobje izvajanja OP TGP 2020 je razumljivo, da je veliko ukrepov še v fazi načrtovanja. Med pomembnejše aktivnosti v tej smeri velja izpostaviti nedaven sprejem nacionalnih strateških dokumentov kot so Strategija razvoja prometa, Dolgoročna strategija za spodbujanje naložb energetske prenovе stavb in Strategija pametne specializacije, ki predstavljajo podlago za izvajanje celovitih ukrepov in usmerjanje sredstev v programe z največjimi učinki za bolj trajnostni razvoj. Celostno prometno načrtovanje se nadalje začneja v okviru priprav Celostnih prometnih strategij (CPS) občin.

Največje zaostanke pri izvajanju politik in ukrepov kažejo kazalci v sektorju prometa, kjer OP TGP 2020 sicer načrtuje največja absolutna znižanja emisij, saj ta predstavlja dobrih 50% emisij v sektorju s cilji po Odločbi 406/2009/ES. Večji zaostanki se pri izvajanju ukrepov kažejo še v poglavjih Zelena rast gospodarstva in Stavbe, ki hkrati predstavljata največjo priložnost za širše pozitivne učinke ukrepov zniževanja emisij TGP na gospodarsko rast, delovna mesta in dolgoročen trajnostni razvoj. Posebej pomembno je zagotoviti izvedbo naložb v prenovu stavb po predvideni dinamiki, spodbujati celovite prenovе in zagnati mehanizem energetskega pogodbeništvа za večji okoljski in razvojni učinek vloženi h javnih sredstev. Potrebno je tudi okrepiti procese sodelovanja med deležniki na vseh ravneh, na nekaterih področjih jasneje opredeliti pristojnosti in organiziranosti za izvajanje ukrepov, na drugih pa okrepiti koordinacijo ter povečati administrativno zmogljivost in usposobljenost za izvajanje prioritarnih ukrepov. Nasloviti je treba opredeljene vrzeli v načinu zbiranja podatkov in pri vrednotenju učinkovitosti rabe sredstev. Največ poudarka je treba nameniti krepitvi izvajanja obstoječih akcijskih, programskih in strateških dokumentov. Izvajanje ukrepov teh dokumentov je treba zagotoviti v načrtovanem obsegu in v predvidenem časovnem okviru. Aktivnosti Okvirnega programa za prehod v zeleno gospodarstvo (OPZG) lahko predstavljajo spodbudo izvajanju. **Posebej ključno je pospešiti izvajanje strateških vladnih projektov zelene javnofinančne reforme ter energetske prenovе stavb.**

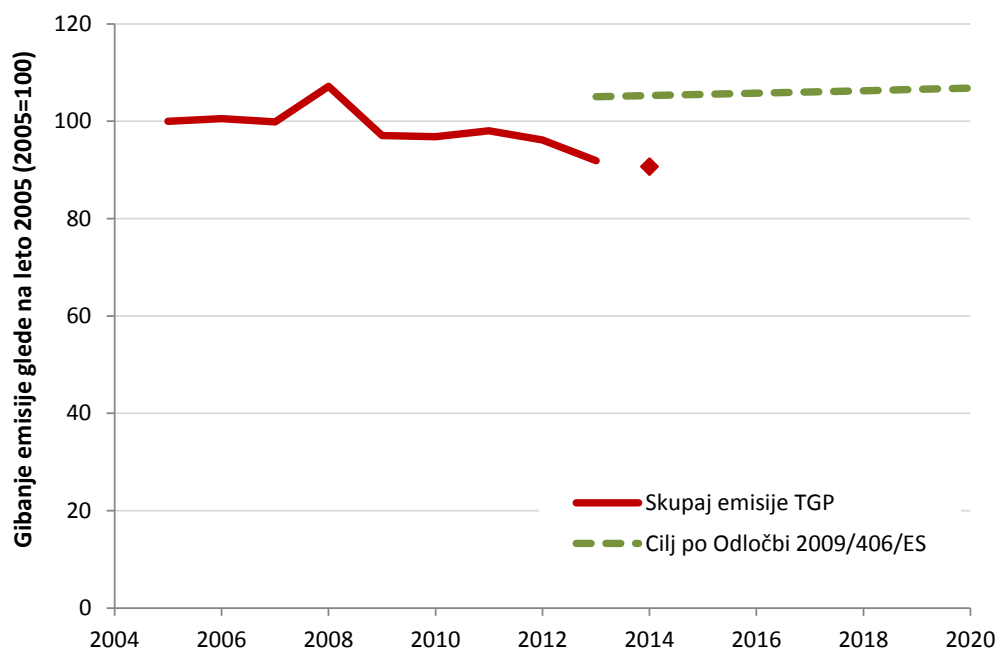
Od sprejema OP TGP 2020 je bil dosežen napredek pri zagotavljanju finančnih sredstev za izvajanje ukrepov, v Sklad za podnebne spremembe se prihodki iz naslova evropske sheme trgovanja z emisijami stekajo v celoti in ne le polovično, kot do leta 2015. Stabilna finančna sredstva so predvidena tudi v okviru evropske kohezijske politike in spodbujanja URE in OVE v okviru energetske politike. Omenjeni dodatni finančni viri bodo spodbudili ukrepe URE in OVE, nakup okolju prijaznejših vozil, ozaveščanje javnosti o koristih izvajanja ukrepov, kar bo vplivalo na zniževanje emisij TGP tudi v naslednjih letih. **Posamezni ukrepi torej kažejo na pomembne premike v smeri prehoda v nizkoogljično družbo, vendar pa sedanji trendi še ne zagotavljajo dolgoročnega obvladovanja emisij.** Z ozirom na zaostrovanje ciljev po letu 2020 bo potrebno okrepjeno izvajanje in dolgoročno načrtovanje postopnega zniževanja emisij TGP v vseh sektorjih.

OCENA DOSEGANJA CILJEV

Doseganje letnih ciljev po Odločbi 406/2009/ES

Cilj Slovenije do leta 2020 je, da se emisije toplogrednih plinov ne bodo povečale za več kot 4 % glede na leto 2005 in se nanaša na izpuste virov, ki niso vključeni v shemo EU-ETS, t.i. ESD sektorji oz. sektorji s cilji po Odločbi 406/2009/ES¹. Obveznosti so določene za celotno obdobje 2013–2020, ciljna vrednost za leto 2013 znaša 12.324 kt CO₂ ekv, za leto 2020 pa 12.533 kt CO₂ ekv, cilji za vmesna leta sledijo linearnemu povečevanju med tema letoma².

V letu 2013 so bile emisije iz virov po Odločbi 406/2009/ES nižje od letnega cilja za 12,6 %. V letu 2014 so se emisije spet zmanjšale, letni cilj pa je bil presežen za 13,8 %. Prvi izračuni za emisije v letu 2015 kažejo na podobno zmanjšanje emisij.

Pripravi IJS-CEU

Slika 1: Gibanje emisij neETS v obdobju 2005–2014 v primerjavi z gibanjem emisij po ciljni trajektoriji v obdobju 2013–2020 preračunano na emisije iz leta 2005

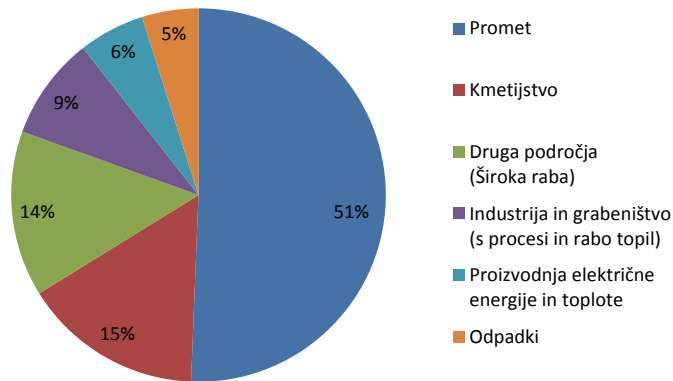
Trenutni pozitivni trendi še ne pomenijo dolgoročnega obvladovanja emisij TGP in doseganja dolgoročnih ciljev zmanjševanja emisij oz. prehod v nizkoogljično družbo. Promet predstavlja dobrih 50 % emisij po Odločbi 406/2009/ES, variabilnost emisij iz tega sektorja je zelo velika – tudi do 18-odstotna letna rast – zato bi lahko celo kratkotrajna, a zelo velika rast rabe pogonskih goriv, resno ogrozila izpolnjevanje nacionalnega cilja tudi v obdobju do leta 2020.

¹ Odločba 406/2009/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o prizadevanju držav članic za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, da do leta 2020 izpolnijo zavezo Skupnosti za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (UL L št. 140 z dne 5.6.2009, stran 136)

² Izvedbeni sklep Komisije št. 2013/634/EU z dne 31. oktobra 2013 o prilagoditvah dodeljenih letnih emisij za države članice za obdobje 2013 do 2020 v skladu z Odločbo št. 406/2009/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL L št. 292 z dne 1.11.2013, stran 19). Od leta 2013 za pripravo evidence in tudi za poročilo o izvajanju OP TGP upoštevajo ciljne vrednosti, izračunane z upoštevanjem potenciala globalnega segrevanja iz 4. Ocenjevalnega poročila medvladnega foruma o podnebnih spremembah (IPCC)

Doseganje indikativnih sektorskih ciljev OP TGP 2020

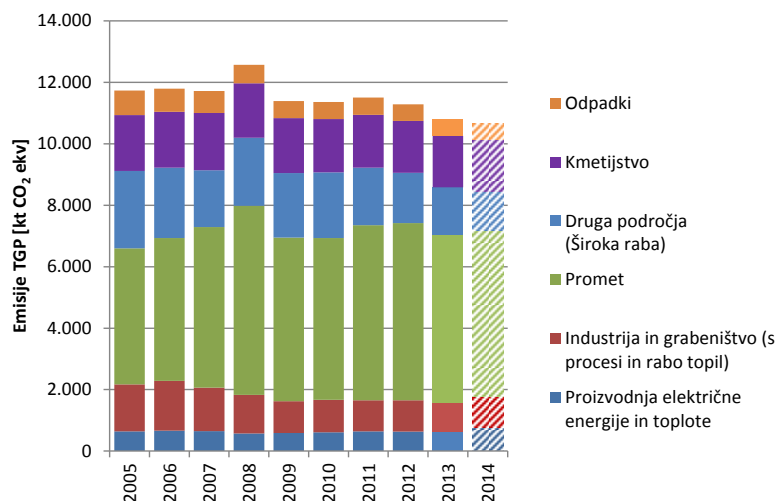
Spremljanje izvajanja OP TGP-2020 osredotočimo na tiste sektorje, ki prispevajo več kot 2% k emisijam v ESD sektorjih. Slika spodaj prikazuje sektorski delež emisij v letu 2013:

Slika 2: Struktura emisij TGP po sektorjih v letu 2013

Promet, ki je daleč največji vir emisij med ESD sektorji, je tudi edini sektor, v katerem so se emisije v obdobju 2005–2013 povečale in sicer za 1.032 kt CO₂ ekv oz. za 23%; samo v treh letih 2005–2008 pa celo za 1.729 kt CO₂ ekv oz. 39%. V letu 2013 so se emisije zmanjšale za 5,4% glede na prejšnje leto, kar je prvo znatno zmanjšanje emisij v tem sektorju po letu 2009. Znatno so se zmanjšale emisije v treh sektorjih: **zgorevanju goriv v drugih sektorjih** ^{Napaka! Zaznamek ni definiran.} (kar za 39% oz. za 975 kt CO₂ ekv v obdobju 2005–2013), **v industriji in gradbeništvu** (za 563 kt CO₂ ekv oz. za 37%) in pri **ravnanju z odpadki** (za 273 kt CO₂ ekv oz. za 34%). Emisije iz **kmetijstva**, ki so po deležu druge s 15,5%, se zmanjšujejo bolj postopno (za 8% oz. za 146 kt CO₂ ekv manjše kot leta 2005). **Emisije proizvodnje električne energije in toplote** so se zmanjšale le za 29 kt CO₂ ekv oz. za 5%, vendar pa je njihov delež v emisijah vključenih v ESD sektor majhen.

Po prvi oceni iz evidenc emisij so se v letu 2014 spet znatno zmanjšale emisije iz zgorevanja goriv v drugih sektorjih (za 289 kt CO₂ ekv oz. 18%), zmanjševanje se je nadaljevalo tudi pri ravnanju z odpadki (34 kt CO₂ ekv oz. 6,4%), in v prometu, a počasneje kot v letu 2013 (53 kt CO₂ ekv oz. za 1%); povečale pa so se emisije iz zgorevanja goriv v energetiki, iz industrije ter kmetijstva.

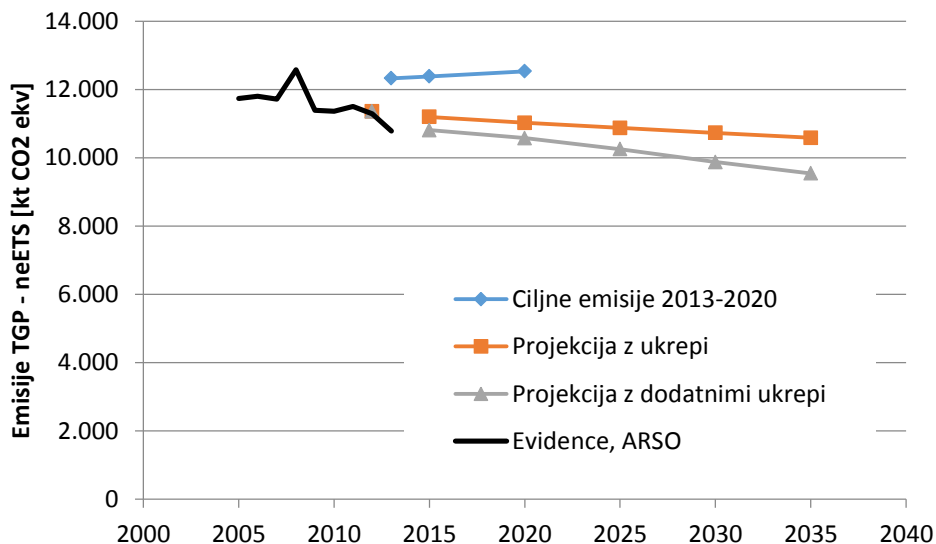
Slika 3: Emisije neETS po sektorjih v obdobju 2005–2013 in prva ocena za leto 2014

Evidence emisij TGP in zadnje razpoložljive projekcije emisij

V letu 2015 so podatki o nacionalnih emisijah TGP prvič izračunani po novih navodilih (IPCC, 2006) ter z uporabo nove metodologije - novih vrednosti faktorjev potenciala globalnega segrevanja za posamezne pline (GWP iz 4AR), sprememb nekaterih emisijskih faktorjev in sprememb v strukturi sektorjev (CRF format). Za celotno časovno vrsto za obdobje 2005–2013 so skladno s spremembami metodologije evidence emisij TGP popravljene. Tudi prva ocena emisij za leto 2014 je pripravljena po novi metodologiji.

Nacionalni cilji po Odločbi 406/2009/ES so že v izvedbenih aktih komisije izraženi tudi v absolutnih vrednostih (kt CO₂ ekv) po novi metodologiji. Potrebno je tako le indikativne sektorske cilje iz OP TGP-2020 prevesti v vrednosti po novi metodologiji z upoštevanjem sektorskih ciljev izraženih v odstotkih (relativne vrednosti), kot so navedeni v Tabeli 1, OP TGP 2020. Revizija OP TGP 2020 samo zaradi spremembe metodologije izračunavanja nacionalnih evidenc in projekcij ne bo potrebna.

V letu 2015 so bile projekcije emisij TGP osvežene za poročanje Evropski komisiji v okviru mehanizma po Uredbi (EU) št. 525/2013 ter za poročanje UNFCCC. Izračunane so bile prvič skladno z novimi navodili za poročanje. V obdobju 2013–2020 je indeks rasti emisij TGP po novi projekciji nekoliko višji, vendar so se hkrati zaradi spremembe metodologije povečale tudi rasti letnih vrednosti na ciljni trajektoriji.

Slika 4: Gibanje emisij neETS in najnovejša projekcija emisij TGP, pripravljena v letu 2015 po novi metodologiji za mednarodno poročanje (vir: IJS CEU)

Tudi najnovejše projekcije kažejo, da bodo obvezujoči nacionalni cilji po Odločbi 406/2009/ES doseženi in celo preseženi v celotnem obdobju 2013–2020. Ocenjene so bile tudi negotovosti in občutljivost novih projekcij. Največjo negotovost pri pripravi projekcij predstavlja za Slovenijo sektor promet. Narejena je bila analiza občutljivosti projekcij na vpliv tranzitnega prometa, poleg tega pa sta bila primerjana tudi scenarija izvajanja ukrepov prometne in okoljske politike v prometnem sektorju. Razpon med najvišjo in najnižjo projekcijo emisij TGP v prometu je znašal 37 %. Najslabši analizirani primer kaže na stagnacijo skupnih emisij TGP iz sektorja ESD v obdobju 2012–2020, kar še vedno zadošča za doseg ciljev po Odločbi 406/2009/ES.

Potrebne so še nadaljnje analize ukrepov in gibanja emisij TGP v sektorju promet ter povezav med njimi za nadgradnjo projekcij in v podporo izvajanju podnebne politike v tem sektorju. Projekcije emisij namreč omogočajo celostni prikaz izvajanja različnih ukrepov zmanjševanja emisij in na podlagi tega oceno zadostnosti ukrepov.

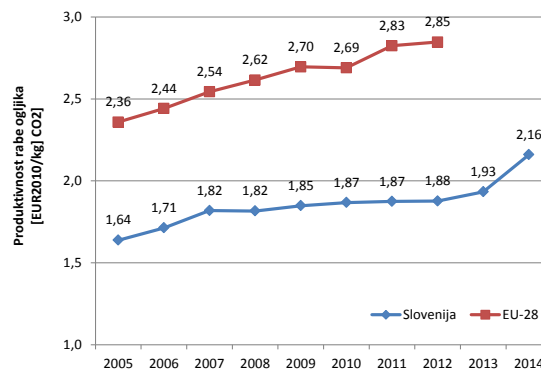
PREGLED IZVAJANJA UKREPOV

Zelena rast gospodarstva

Cilj je podpreti prehod na gospodarstvo, katerega rast ne temelji na povečani rabi naravnih virov in energije, ampak z učinkovitostjo in inovacijami zmanjša emisije TGP, izboljša konkurenčnost ter spodbuja večjo varnost oskrbe z energijo.

Stanje

Za spremljanje okoljske učinkovitosti gospodarstva je pripravljen kazalec produktivnost rabe ogljika, ki primerja gospodarsko rast z rastjo emisij TGP. Produktivnost rabe ogljika se skozi leta izboljšuje. Izboljšanje v letu 2013 je posledica znatnega zmanjšanja emisij TGP (v vseh sektorjih razen v predelovalnih dejavnostih) ob skoraj nespremenjenem BDP. Po prvih ocenah je bil napredek v letu 2014 še večji, ko so se emisije TGP znatno zmanjšale (za 7%), BDP pa precej povečal (za 3%). V obdobju 2005–2013 se je produktivnost rabe ogljika povečala za 19%, v obdobju 2005-2014 pa kar za 33%. Napredek pa je prepočasen, če se primerjamo z napredkom v drugih državah. Potrebno bo okrepiti povezavo med razvojem gospodarstva in ukrepi za zmanjšanje emisij TGP.

Slika 5: Produktivnost rabe ogljika v obdobju 2005 do 2012 v Sloveniji in EU-28 (podatki za 2014 so preliminarni)

Kazalec, ki meri implicitno stopnjo obdavčitve energije, je v zadnjih letih nekoliko nad povprečjem EU, kar pripisujemo tudi strukturi rabe energije, kjer je izrazito večji delež tekočih goriv za pogon motornih vozil. Subvencije, ki so v nasprotju z doseganjem cilja zmanjšanja emisij TGP,³ se skozi leta povečujejo. V zadnjem letu so se te subvencije, ki so vključene v izračun kazalca, zelo povečale v vseh sektorjih in pri vseh gorivih, razen pri zemeljskem plinu. Skupaj so se v letu 2014 povečale za 15 %, večja rast je bila le v letih 2009 in 2010.⁴

Izvajanje ukrepov

Poglavje Zelena rast gospodarstva zajema sklop ukrepov v poglavjih Trajnostna potrošnja in proizvodnja, podpiranje inovacij in raziskav ter Okolju škodljive subvencije in določitev cen. Za pospešitev teh aktivnosti in njihovo nadgradnjo je Ministrstvo za okolje in prostor v sodelovanju z resornimi ministrstvi pripravilo Okvirni program za prehod v zeleno gospodarstvo (OPZG) z Akcijskim načrtom izvajanja OPZG (ANi OPZG) in Načrtom aktivnosti ministrstev in vladnih služb (NAMVS) za leti 2015 in 2016. Hkrati s sprejemom OPZG je bila ustanovljena tudi Medresorska delovna skupina »Partnerstvo za zeleno gospodarstvo« za spremljanje in nadgradnjo ukrepov okvirnega programa.

³ Pregled vključenih subvencij je v prilogi 3 spremljajočega poročila (poleg oprostitev trošarin obsega kazalec tudi podpore proizvodnji električne energije iz domačega rjavega premoga ter druge subvencije manjšega obsega).

⁴ Prikazana rast je delno posledica povečanja obdavčitve dizelskega goriva (z višanjem obdavčitve se večajo tudi vračila; upravičenec najprej plača celotno trošarino, nato pa jo del dobi vrnjeno), v manjši meri pa povečanja količin. Skupna efektivna obremenitev z dajatvami dizelskega goriva za porabnike, ki so upravičeni do vračila, se je v letu 2014 glede na 2013 dejansko povečala.

Tabela 1: Izvajanje ukrepov poglavja Zelena rast gospodarstva

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
NR-1	Finančne spodbude za izboljšanje infrastrukture za raziskave in inovacije ter povezovanje v centre znanja	OP EKP 2014–2020	Različne oblike finančnih spodbud	ministrstvo, pristojno za raziskave in razvoj	<p>Strategija pametne specializacije Slovenije (S4), ki predstavlja podlago za črpanje sredstev OP EKP 2014-2020 v okviru prve prednostne osi (Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja), je bila potrjena na Vladi 20. 9. 2015 in s strani Evropske komisije 3. 11. 2015. Krovna vizija SPS podpira ozelenitev gospodarstva, saj strateško usmerja vlaganja v trajnostne tehnologije in storitve za zdravo življenje, vsa prednostna področja in področja uporabe S4 (z izjemo 7. Zdravje - medicina) pa so pomembna za prehod v zeleno gospodarstvo z nizkimi emisijami TGP. Sprejem S4 omogoča pripravo prvih razpisov za neposredne spodbude za razvoj podjetij. Ključna bo evalvacija učinkovitosti posameznih instrumentov s strani organa upravljanja, SVRK, za spremljanje tudi učinkov dodeljenih sredstev na zniževanje emisij TGP oz. širše ozelenitev gospodarstva.</p> <p>Napori so usmerjeni v krepitev sodelovanja med resornimi ministrstvi in razvojem sinergij v okviru Strateško razvojno-inovacijskih partnerstvih, ki jih kot model upravljanja za prednostna področja predvideva S4 ter pripravo podpornih ukrepov s strani države (javna naročila, preučitev obsega in učinkov obstoječih davčnih olajšav, gospodarska diplomacija in promocija ter izdaja dovoljenj in odprava zakonskih ovir).</p>
NR-2	Finančne spodbude (več instrumentov) za naložbe podjetij v inovacije in raziskave: za eko inovacije in razvoj novih zelenih izdelkov, storitev, poslovnih modelov idr. ukrepe				
NR-3	Finančne spodbude za podjetništvo: tehnološko posodabljanje podjetij, zagon podjetij, vključno z investicijskimi in razvojnimi vlaganji za izboljšanje snovne in energetske učinkovitosti podjetij			ministrstvo, pristojno za gospodarski razvoj in tehnologijo	
OR-1	Revizija in dopolnitev zakonodaje o proizvodih, ki izhaja iz direktive o okoljsko primerni zasnovi izdelkov, direktive v zvezi z energijskim označevanjem in Uredbe o znaku za okolje.	ukrep	zakonodaja	pristojna ministrstva	<p>V letu 2014 je bila sprejeta Uredba o tehničnih zahtevah za okoljsko primerno zasnovane proizvode, povezanih z energijo (Uradni list RS, št. 76/14), v skladu z Direktivo 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovane izdelke, povezanih z energijo.</p> <p>V obravnavi je Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi okvira za označevanje energetske učinkovitosti in razveljavitvi Direktive 2010/30/EU - 11012/15, ki bo predvidoma začela veljati v letu 2017. Stališče Slovenije gre v podporo predlogu Uredbe, saj je potrebno narediti korak naprej pri ovrednotenju energijskih razredov, uvedba uredbe namesto direktive pa je boljši način za uniformiran in hitrejši prenos ter enotno izvajanje ukrepov v EU. Uredba o znaku za okolje se izvaja oz. na EU ravni širi na nove skupine proizvodov in storitev, na seznamu pridobiteljev v Sloveniji pa je le 15 vnosov⁵. Z namenom spodbujanja pridobitve znaka za okolje v turističnih nastanitvenih objektih so se izvedli trije razpisi MGRT (2013-15).</p>
OR-2	Postopno ukinjanje neučinkovitih subvencij oz. zmanjševanje subvencij fosilnim gorivom				
OR-3	Revizija okoljskih dajatev na področju varstva okolja (redefinicija višine in obračuna okoljske dajatve na področju odlaganja odpadkov)				

⁵ Seznam pridobiteljev EU Marjetice (Ecolabel), stanje na dan 9.7.2015, vir: ARSO, <http://www.arso.gov.si/o%20agenciji/okoljski%20znaki/Ecolabel/>

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
OR-4 OS-13 OP-6	Zeleno javno naročanje (Razširitev in nadgradnja sistema zelenega javnega naročanja, vključno z uvajanjem javnega naročanja inovacij)			ministrstva, pristojno za finance varovanje okolja, gospodarski razvoj in tehnologijo ter druga pristojna ministrstva	<p>OR-2: Dejavnosti potekajo v okviru vladnega projekta zelene javnofinančne reforme, aktivnosti so podrobneje razdelane v OP ZG. Na podlagi zbranih informacij iz obstoječih študij, bo predvidoma v letu 2016 pripravljena analiza obstoječih dajatev, neposrednih plačil in nabor možnosti za uvedbo ukrepov tako na področju okoljskih in drugih javnofinančnih dajatev, davkov in drugih tudi izvenproračunskih javnofinančnih virov, kot tudi na področju drugih ukrepov, ki imajo okoljske vplive, v okviru česa se bo preučilo možnosti za odpravo okolju škodljivih subvencij. Predvidena je tudi javna razprava o predlogih reform.</p> <p>OR-3: MOP pripravlja celovito analizo učinkovitosti obstoječih okoljskih dajatev ter možnosti za njihovo prilagoditev, ki bo podlaga za izvedbo revizije okoljskih dajatev na področju odlaganja odpadkov. V letu 2015 je bilo pripravljeno javno naročilo za analizo zunanjih strokovnjakov, vsebinske odločitve in prilagoditve bodo lahko na tej podlagi sprejete v letu 2016 in 2017.</p> <p>OR-4: Primerjava statističnih podatkov⁶ kaže na postopno, a omejeno širitev sistema zelenega javnega naročanja (najmanj en okoljski vidik je bil vključen v 18,71% vseh naročil v letu 2013, v letu 2014 pa v 20,23% vseh oddanih sklopov), ki pa jo je težko pripisati posameznim ukrepom. Prepoznana je bila tudi nuja prenove sistema zelenega javnega naročanja. Delovna skupina za prenovu Uredbe o zelenem javnem naročanju (ZeJN) je bila imenovana dne 22. 9. 2015. V njej delujejo predstavniki ministrstev, v pristojnosti katerih sodijo posamezne vsebine Uredbe o ZeJN. Skupina bo pripravila celovito prenovu Uredbe o ZeJN, spremljala njeno izvajanje in stanje na področju zelenega javnega naročanja ter sprotno posodabljala okoljske zahteve tehnološkemu napredku in spremenjenim razmeram na trgu. V skladu z OP ZG bo do konca leta 2016 izvedena analiza trga in ponudnikov za posamezna področja iz veljavne uredbe, prenova sistema pa izvedena do decembra 2017. Naloge izvedbe postopkovne in vsebinske analize stanja izvajanja Uredbe o ZeJN se že izvajajo za področje javnega naročanja stavb (trajnostne gradnje in prenove stavb), za katero je bila predhodno ustanovljena posebna medresorska delovna skupina pod vodstvom MOP.</p>
NS-5 NI-5	Demonstracijski projekti	AN URE	demonstracijski projekti, finančne spodbude	ministrstvo, pristojno za energijo	V okviru OP EKP 2014-2020 so načrtovana sredstva za izvedbo 5 pilotnih oz. demonstracijskih projektov energetske prenove različnih tipov stavb. Izvedbo ukrepa omogoča sprejem Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenove stavb (DSEPS, sprejeta 29. 10. 2015), načrtuje se izvedba 4 demonstracijskih projektov v letu 2016, izbranih na podlagi poziva in prioritete liste s strani Tehnične pisarne za spodbujanje prenove stavb MzI.

⁶ Statistična poročila o oddanih javnih naročilih, dostopna na <http://www.djn.mju.gov.si/sistem-javnega-narocanja/letna-porocila>.

Priporočila

- Krepitev povezovanja in sodelovanja

Vzpostavitev Partnerstva za zeleno rast skozi Okvirni program za prehod na zeleno gospodarstvo pomeni spodbudo za razvoj podpornih ukrepov s strani države (javna naročila, gospodarska diplomacija in promocija ter izdaja dovoljenj in odprava zakonskih ovir). Pomembna je tudi krepitev sodelovanja in razvoj sinergij v okviru Strateško razvojno-inovacijskih partnerstev, ki jih kot model upravljanja za prednostna področja predvideva S4. V naslednjem obdobju bo nujno partnerstvom posvetiti potrebno pozornost.

- Pospešiti in izboljšati izvajanje obstoječih ukrepov

Za večjo rabo obstoječih instrumentov, ki spodbujajo okolju prijazno ravnanje podjetij in s tem zmanjševanje emisij TGP, kot so EU okoljska marjetica in EMAS, je treba predvideti dodatne aktivnosti za večje vključevanje podjetij.

Pospešiti je potrebno prenovo sistema zelenega javnega naročanja. Medresorska delovna skupina za prenovo oz. izvajanje ZeJN naj pripravi tudi cilje in spremljanje deleža ZeJN po posameznih področjih.

Potrebno je zagnati delo strateškega vladnega projekta zelene javnofinančne reforme. Subvencije, ki so v z nasprotju z doseganjem cilja zmanjšanja emisij TGP, se skozi leta povečujejo. Obenem je prav tako potrebno preučiti druge ukrepe za spodbujanje URE in OVE v vseh sektorjih.

- Potrebne nove aktivnosti

Ciljna vrednost produktivnosti rabe ogljika za leto 2020 še ni določena. Treba jo bo opredeliti v okviru priprave dolgoročne Strategije razvoja Slovenije.

Za doseganje okoljskih ciljev preko razpisov za podjetja, razvojne in inovacijske dejavnosti je potrebno okrepiti sodelovanje med resornimi ministrstvi in preveriti načine vključevanja in spremljanja teh vplivov. Dolgoročno je potrebno tudi razviti konkretne kazalnike za namen spremljanja vplivov raziskovalno-razvojnih projektov na okolje oz. gibanje emisij TGP.

Potrebna je celovita priprava podpornih ukrepov s strani države (javna naročila, gospodarska diplomacija in promocija ter izdaja dovoljenj in odprava zakonskih ovir). Hkrati bi morali vzpostaviti sledenje vsem virom sredstev, ki omogočajo dolgoročen prehod v nizkoogljično družbo, ter njihovim učinkom.

Cilje zniževanja emisij TGP je treba umestiti v dolgoročne strateške dokumente v pripravi kot so Strategija razvoja Slovenije in Energetski koncept Slovenije ter zastaviti cilje na področju zelenega gospodarstva (zeleni delovni mesta, produktivnost rabe ogljika, spodbujanje ekoinovacij, zmanjševanje okolju škodljivih subvencij).

STAVBE

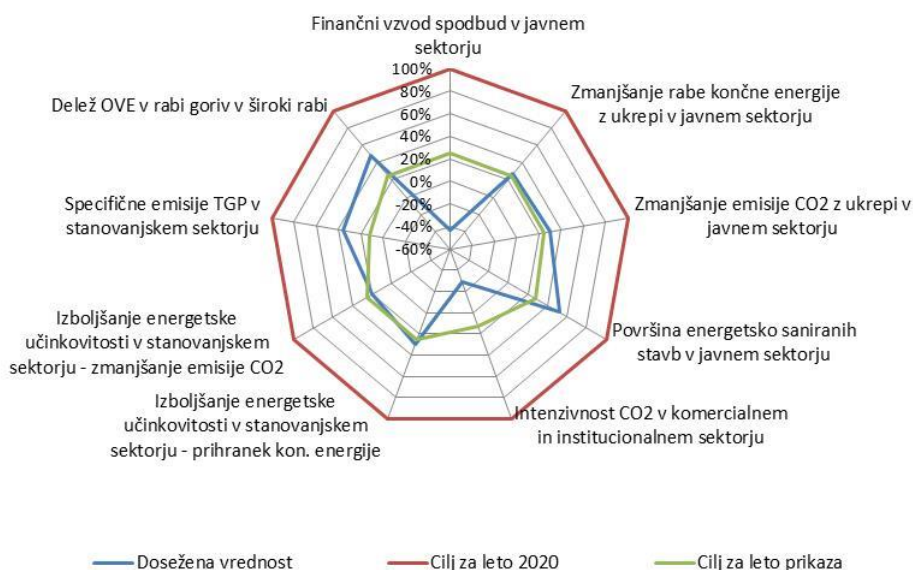
Cilj je zmanjšanje emisij TGP za 53 % do leta 2020 glede na leto 2005, za kar bo potrebna celovita energetska sanacija stavb in nadaljnja zamenjava kurilnega olja z nizkoogljičnimi viri energije. V prvi vrsti pa je to ukrep za hitro gospodarsko rast in izhod iz krize.

Stanje

V emisije na področju stavb so vključene emisije rabe goriv v gospodinjstvih s 7,9-odstotnim deležem v skupnih emisijah TGP po Odločbi 406/2009/ES in emisije iz rabe goriv v institucionalnem in komercialnem sektorju s 4,2-odstotnim deležem v letu 2013. Skupaj so stavbe torej predstavljale 12,1-odstotni delež. Delež področja se je od leta 2005 zmanjšal za 7 odstotnih točk, od leta 2011 pa za 2 odstotni točki. Emisije iz rabe goriv v stavbah so se zmanjšale od leta 2005 za 42 %, samo v zadnjih dveh letih za 20 %.

Dekompozicijska analiza je pokazala, da na zmanjšanje emisij najbolj vpliva zamenjava goriv z drugimi viri energije in izboljšave energetske učinkovitosti stavb (specifične rabe energije na enoto stanovanjske površine, ki so posledica tehničnih izboljšav in ravnanja uporabnikov), manjši pa je vpliv sprememb v površini stavbnega fonda, vremenskih razmer in strukture rabe fosilnih goriv.

Za doseganje ciljev OP TGP-2020 je torej bistvenega pomena izvajanje ukrepov za spodbujanje URE in OVE, kar spremljamo s kazalci po področjih: javnega sektorja, stanovanjskega sektorja ter s splošnejšimi kazalci intenzivnosti CO₂ v storitvenih dejavnosti in deležem OVE v široki rabi. Razen treh, kažejo kazalci na ugoden razvoj, kratkoročne projekcije pa kažejo na možnost poslabšanja tudi še pri drugih kazalcih na področju javnega sektorja. **Na podlagi razpoložljivih informacij lahko že leta 2015 pričakujemo zaostajanje za letnimi cilji OP TGP 2020.**

Slika 6: Dosežene vrednosti kazalcev na področju stavb prikazane glede na letne ciljne vrednosti v opazovanem letu 2013 ali 2014 ter glede na ciljne vrednosti v letu 2020. Prikazane so relativne vrednosti kot odstotek potrebnega napredka v obdobju 2012–2020. Negativna vrednost pomeni, da se je vrednost kazalca od leta 2012 poslabšala, torej da je šel razvoj v nasprotno smer od zelene. (vir: IJS CEU)

Tabela 2: Izvajanje ukrepov poglavja Stavbe

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
OS-1 OP-7	Energetska učinkovitost v okviru trajnostnega prostorskega načrtovanja	AN URE	predpisi	ministrstvo, pristojno za prostor	<p>Ukrep OS-1/OP-7 obsega:</p> <p>Prenovo Strategije prostorskega razvoja Ministrstvo, pristojno za prostor, je v letu 2013 začelo z aktivnostmi prenove prostorske politike in pripravo nove prostorsko razvojne strategije do leta 2030 (SPRS 2050). SPRS 2050 bo temeljni dolgoročni prostorsko razvojni dokument RS s cilji, prioriteta in zasnovo prostorskega razvoja do leta 2050, ter s srednjeročnim akcijskim načrtom za obdobje 2020-27, ki bo vključeval podrobnejše kvantificirane cilje v navezavi na izvajanje kohezijske politike v novem programskem obdobju. Kot ključen razvojni izziv je v SPRS 2050 prepoznana tudi oskrba z energijo in prehod v nizkoogljično družbo. V letu 2015 je potekalo javno posvetovanje o izhodiščih za prenovo ter o viziji prostorskega razvoja, na podlagi pridobljenih izhodišč poteka strokovno delo priprave osnutka SPRS; predlog SPRS bo pripravljen do junija 2016, pričetek izvajanja SPRS je predviden decembra 2016.</p> <p>Spremembe in dopolnitve zakonodaje V letu 2015 in prvi polovici 2016 bodo potekale nekatere spremembe zakonodaje, v katere bodo vključene nujne spremembe, ki jih narekuje koncept prenovljene SPRS, do 2018 pa bo opravljena celovita prenova zakonodajnega okvira. Nastavki za uveljavitev energetske učinkovitega prostorskega načrtovanja so že v zakonodaji, manjkajo pa nekateri instrumenti, ki bi omogočali izpeljavo oz. uveljavitev teh v praksi.</p> <p>Priprava urbanistično tehničnih smernic za prostorske načrtovalce pri načrtovanju poslovnih in stanovanjskih območij za uveljavljanje energetske učinkovitosti in izrabo OVE V pripravi je razpis za javno naročilo priprave smernic, ki se bo izvedlo v letu 2016.</p> <p>Spremembe Uredbe o prostorskem redu Slovenije (Uradni list RS, št. 122/04) Potrebna je okrepitev izvajanja obstoječega prostorskega reda. Priprava pravnih podlag za obvezno opremljanje s polnilno infrastrukturo za vozila na alternativni pogon se bo izvedla po pripravi Strategije na področju razvoja trga za vzpostavitev ustrezne infrastrukture v zvezi z alternativnimi gorivi v prometnem sektorju (rok za pripravo strategije je konec 2016).</p> <p>Umeščanje lokalnih energetskih konceptov v občinske prostorske načrte : Lokalni energetski koncept (LEK), ki nudi celovito oceno možnosti in predlaga rešitve na področju energetske oskrbe, so občine pripravljale večinoma sočasno s pripravo novih občinskih prostorskih načrtov (OPN). Sprejet LEK imajo vse občine, sprejet OPN ima trenutno 124 občin (v fazi osnutka je 53 občin, v fazi predloga 27, 8 pa jih še ni začelo s postopkom priprave OPN). Del OPN je tudi zeleni sistem urbanih središč. Treba je okrepiti povezovanje med načrtovalci in izvajalci ter pospešiti izvajanje predvidenih ukrepov.</p>

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
OS-5 OI-3	Shema podpor za proizvodnjo električne energije iz OVE in SPTE z visokim izkoristkom		finančne spodbude	ministrstvo, pristojno za energijo	OS-5/OI-3 in OS4-: Shemi podpor sta predvideni z novim Energetskim zakonom (EZ-1, Ur. l. RS, št. 17/2014, 81/2015), na ministrstvu pripravljajo podzakonske akte oz. uredbe vlade, ki bodo omogočile izvajanje. Nova Uredba o načinu določanja in obračunavanja prispevkov za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov energije je bila objavljena dne 26. 6. 2015 (Ur. l. RS, št. 46/2015). Na podlagi te Uredbe se bo s prispevki za električno energijo na letni ravni zbralo dodatnih 20 milijonov evrov, v letu 2016 bo objavljen javni poziv Agencije za energijo, ki bo omogočil nove vstopne v podporno shemo po 373. členu EZ-1. OP-9: Zakon o davku na motorna vozila (Uradni list RS, št. 72/06 – UPB, 9/10, 40/12 – ZUJF) višino davka veže na parametre, ki so povezani tudi s stopnjo onesnaževanja okolja: na vrsto motorja, izpuste CO2, prostornino in moč motorja, ter Euro razrede. Zaradi tehnološkega napredka, ohranitve ustrezne višine javnofinančnih prihodkov, ter še nadaljnje spodbude potrošnikov za uporabo okolju vedno manj škodljivih vozil, bo pristojno MF še naprej vodilo podobno davčno politiko na tem področju, ter v skladu z zgoraj navedenimi elementi ustrezno prilagajalo strukturo in višino te dajatve. OS-2: Javnofinančne dajatve imajo izjemno pomemben vpliv na cene energentov in s tem njihovo rabo ter emisije TGP, saj nudijo potrošnikom informacijo o vplivu rabe goriva na emisije TGP. Od leta 2014 so se dajatve na kurilno olje dvignile do meje najvišje obdavčitve, kar spodbuja prodor biomase za ogrevanje.
OS-4	Shema podpor za proizvodnjo toplote iz OVE	AN OVE			
OP-9	Spodbujanje učinkovitosti vozil v okviru davka za motorna vozila	ukrep	davki in takse	ministrstvo, pristojno za varovanje okolja	
OS-2	Spodbujanje URE in OVE v stavbah	AN OVE			
NS-1	Spremembe in dopolnitve predpisov za energetska učinkovitost stavb	AN URE	predpisi	ministrstvo, pristojno za graditev	
NS-2a	Sheme povratnih sredstev za energetska učinkovitost v gospodinjstvih: posojila Eko sklada in spodbude drugim ponudnikom zelenih posojil za stanovanjski sektor.	ukrep	predpisi	ministrstvi, pristojni za varovanje okolja in za energijo	

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
NS-2b	Sheme povratnih sredstev za energetska učinkovitost v javnem sektorju: Finančna sredstva za te sheme zlasti iz sredstev mednarodnih finančnih institucij. Povezava s spodbudami za uveljavitev energetskega pogodbenišтва	ukrep	finančne spodbude	ministrstvu pristojni za energijo in za razvoj	SVRK je pripravil Predhodno oceno finančnih instrumentov v Sloveniji, s katero so bili ugotovljeni viri neoptimalnega delovanja trga ali naložbenih razmer na tem področju in predlagane določene vrste finančnih instrumentov. Predvidena je vzpostavitev finančnih instrumentov, ki bodo omogočali porazdelitev tveganj in ustrezen finančni vzvod pri financiranju tovrstnih projektov javno-zasebnega partnerstva. Pripravljene so bile smernice za energetska pogodbenišтва, v pripravi je tudi nadgradnja v obliki priručnika, ki bo podlaga za izvedbo pilotnih oz. demonstracijskih projektov prenove stavb v 2016.
NS-3	Nepovratne investicijske finančne spodbude za energetska sanacijo stavb v javnem sektorju, usmerjene v povečanje deleža projektov izvedenih z energetska pogodbeništvom	AN URE		ministrstvu pristojni za energijo in za razvoj	MzI je decembra 2014 objavilo Smernice za izvajanje ukrepov izboljšanja energetske učinkovitosti v stavbah javnega sektorja po principu energetskega pogodbenišтва (http://www.energetika-portal.si/novica/n/objava-smernic-za-izvajanje-ukrepov-izboljsanja-energetske-ucinkovitosti-v-stavbah-javnega-sektorja/). Tehnična pisarna MzI za energetska prenovo stavb bo pripravila razpise, ki bodo za izvedbo projektov OP EKP predvideli tudi energetska pogodbenišтва, razpisi bodo objavljeni predvidoma v začetku leta 2016.
NS-4	Zagotavljanje kakovosti projektov energetske sanacije stavb v javnem sektorju	AN URE ukrep	sklop instrumentov	ministrstvu pristojni za graditev in za energijo	Tehnična pisarna MzI za energetska prenovo stavb pripravlja usmeritve (strokovne podlage, priručnik) za zagotavljanje kakovosti energetske prenove stavb, ki je velik izziv. V DSEPS je zato to področje posebej poudarjeno, potrebna je aktivna vloga Projektne pisarne za energetska prenovo stavb pri vzpostavljanju sistema za zagotavljanje kakovosti. Predvidena je uvedba modela za upravljanje kakovosti na vseh ravneh priprave in izvedbe projektov (uveljavljanje instrumentov kot so: zagotavljanje meril kakovosti v javnem naročanju, uvajanje sistemov za upravljanje energije, programi usposabljanja, uveljavljanje nacionalnih ali mednarodnih standardov kakovosti za vgrajeno opremo kot tudi za inštalaterje oziroma monterje, razvoj standardov kakovosti za storitve kot je energetska pogodbenišтва, uvajanje certificiranja izvajalcev in procesov). Eko sklad zahteva montažo po smernicah nemškega združenja RAL za pridobitev subvencije za zunanje stavbno pohištvo. Potrebno je tudi okrepiti nadzor. Širši pomen ima to področje tudi za učinkovito rabo virov in dolgoročen prehod v nizkoogljično družbo.
NS-6	Podporna shema za prenovo stavbne kulturne dediščine				sklop instrumentov
OS-6	Shema pomoči za učinkovito rabo energije v gospodinjstvih za ranljive skupine prebivalstva	AN URE	finančne spodbude ter tehnična in socialna pomoč	ministrstvo, pristojno za energijo	OS-6: Posebni ukrepi za energetska sanacijo gospodinjstev, ki se soočajo z energetska revščino, so predvideni v OP EKP v obliki podpore naložbam in svetovanju ter ukrepom za spremembe vedenjskih navad. Za te ukrepe, ki bodo naslovili 500 gospodinjstev z nizkimi

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
OS-7	Investicijske subvencije za energetske učinkovito obnovo in trajnostno gradnjo stanovanjskih stavb	AN URE	finančne spodbude	ministrstvo, pristojno za energijo	<p>prihodki, je predvidenih 5 mio evrov, sredstva se bodo začela koristiti v začetku leta 2016.</p> <p>OS-7: V letu 2014 je prišlo do manjšega obsega nepovratnih sredstev Eko sklada kot leto prej oz. kot načrtovano v AN URE, kar je vodilo k zaostanku (za 11% glede na indikativni letni cilj) pri zmanjševanju emisij v stanovanjskem sektorju. V letu 2015 je bil razpis Eko sklada ponovno objavljen z zamudo, sredstva v zadnjih letih so se zmanjševala. V prihodnje bo treba zagotoviti enakomerno in predvidljivo dinamiko spodbujanja naložb, v načrtovanem obsegu v okviru AN URE. V pripravi je prenova AN OVE. V letu 2014 je bila sprejeta Uredba o zagotavljanju prihrankov energije (Uradni list RS, št. 96/14), ki omogoča, da skozi programe veliki zavezanci dosežajo prihranke z URE v več sektorjih, tudi v stavbah. Izvajanje uredbe in spremljanje učinkov teh programov bi bilo treba nadgraditi.</p> <p>Na področju trajnostne gradnje ni napredka, tudi ni predvidenih sredstev za te namene. Eko sklad zahteva montažo zunanega stavbnega pohištva po smernicah nemškega združenja RAL. Prenovljena Uredba o zelenem javnem naročanju na področju stavb bi morala ponuditi tudi celovite rešitve za postopno nadgradnjo ocenjevanja trajnostne gradnje oz. stavbe, ki bo lahko obsegala vse vplive v celotnem življenjskem ciklu stavbe.</p> <p>OS-8: Potrebne so izboljšave stanovanjske zakonodaje, ki bi omogočile odpravljanje ovir pri odločanju za energetske prenove v večstanovanjskih stavbah kot so zagotavljanje potrebne večine za energetske prenove večstanovanjskih stavb (soglasje lastnikov) in nezmožnosti uporabe dolžniških finančnih instrumentov v večstanovanjskih zgradbah (bodisi v obliki posojil ali financiranja prek kasnejših plačil stroškov storitev, t. i. »on-bill financing«). Vlada je 10. 9. 2015 sprejela Resolucijo o nacionalnem stanovanjskem programu 2015-2025, ki bo podlaga za spremembo predpisov stanovanjske zakonodaje v prihodnjih letih.</p> <p>OS-9: Sprejet je bil nov Pravilnik o načinu delitve in obračunu stroškov za toploto v stanovanjskih in drugih stavbah z več posameznimi deli (Ur. l. RS, št. 82/2015), ki ohranja osnovni princip delitve stroškov, obračun po delilnikih pa se zaradi težav na terenu lahko izvede le če je na voljo več kot 50% odčitkov z delilnikov.</p> <p>OS-10: V letu 2015 je bilo izvedeno širjenje mreže svetovalcev projekta ENSVET, usposobilo se je 30 novih svetovalcev. V letu 2015 je bil objavljen tudi nov razpis za koordinatorja mreže ENSVET, ki pa se ni zaključil z izbiro izvajalca. Vlogo koordinatorja bo v prihodnje prevzel Eko sklad, predvideno je tudi nadaljnje zagotavljanje strokovne podpore svetovalcem.</p> <p>OS-12: Uredba o upravljanju z energijo v javnem sektorju je bila dana v javno in medresorsko obravnavo dne 26. 2. 2015, sprejeta bo predvidoma v začetku leta 2016. Uredba predvideva obveznost energetskega knjigovodstva, energetskega upravitelja in druge podporne aktivnosti za učinkovito rabo energije v javnem sektorju.</p>
OS-8	Predpisi stanovanjske zakonodaje	Deloma v AN OVE	predpisi	ministrstvo, pristojno za stanovanjsko politiko	
OS-9	Obvezna delitev in obračun stroškov za toploto v večstanovanjskih zgradbah	AN URE		ministrstvo, pristojno za energijo	
OS-10	Energetsko svetovalna mreža za občane – ENSVET	AN URE, AN OVE	svetovanje		
OS-11	Predpisi za energetske pogodbeništvu za javni sektor		predpisi		
OS-12	Upravljanje z energijo v javnem sektorju	AN URE	predpisi	ministrstvo, pristojno za energijo	

Priporočila

- Pospešiti in izboljšati izvajanje obstoječih ukrepov

Nastavki za uveljavitev trajnostnega prostorskega načrtovanja, ki bi podpiral energetske učinkovitost, izkoriščanje vseh potencialov za obnovljive vire energije ipd. so že v zakonodaji, manjkajo pa nekateri instrumenti, ki bi omogočali izpeljavo oz. uveljavitev teh načel v praksi. Potrebna je predvsem okrepitev izvajanja prostorskega reda, povezovanje strateškega in izvedbenega dela OPN v občinah ter podporni ukrepi kot so priprava urbanistično tehničnih smernic za prostorske načrtovalce pri načrtovanju poslovnih in stanovanjskih območij za uveljavljanje energetske učinkovitosti in izrabo OVE, izobraževanje oz. usposabljanje za akterjev s tega področja.

Potrebna je okrepitev administrativne zmogljivosti na področju energetske prenove stavb, na kar kažejo zamude pri sprejemu predpisov, aktov in smernic, koriščenju sredstev OP EKP in aktivnosti Tehnične pisarne za energetske prenove stavb. Potrebno je zagotoviti izvajanje DSEPS ter dolgoročno predvidljiv in stabilen obseg finančnih sredstev za prenovo stavb, saj ta omogoča dolgoročno načrtovanje pri lastnikih in izvajalcih in je predpogoj za doseganje razvojnih ciljev zelene gospodarske rasti.

Za dolgoročen prehod v nizkoogljino družbo bo potrebno več naporov vložiti v aktivnosti na področjih trajnostne gradnje in celovitih prenov, zagotavljanja kakovosti energetske prenove stavb in predvideti dodatne vzvode za zagotovitev sredstev v zasebnem sektorju, tudi preko energetskega pogodbenišтва. Gre za zahtevna področja, ki predstavljajo velik izziv za vse akterje, zato je nujno pristopiti k aktivnemu naslavljanju izzivov čim prej.

Spodbude na strani Eko sklada je potrebno prevetriti tako s stališča doseganja največjih učinkov kot s stališča zagotavljanja predvidljive in stalne podpore pri izvajanju ukrepov. V preteklosti je prihajalo do zamud, v prihodnje bo treba zagotoviti enakomerno in predvidljivo dinamiko spodbujanja naložb, v načrtovanem obsegu v okviru AN URE.

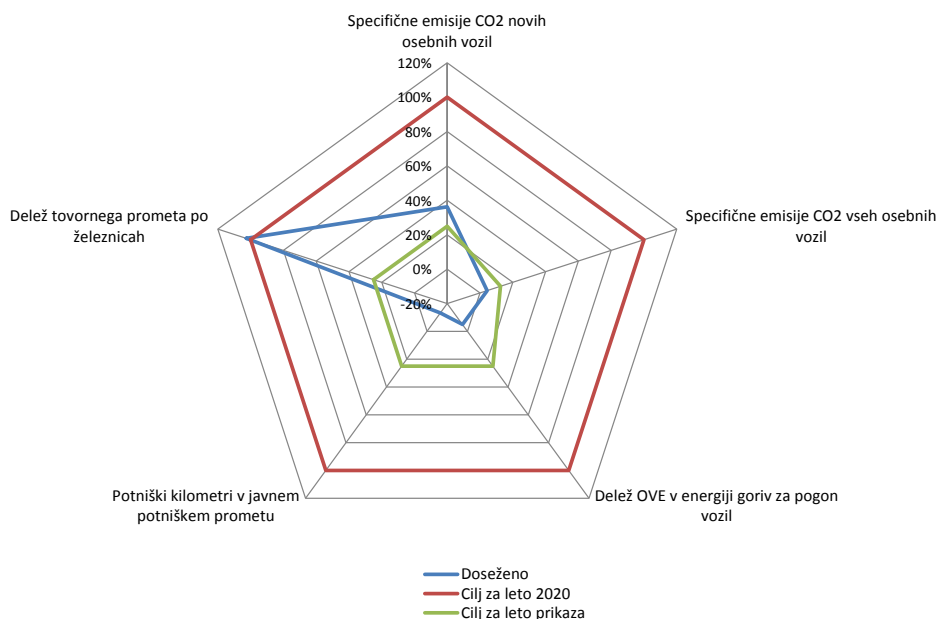
PROMET

Cilj je zmanjšanje emisij TGP za 9 % do leta 2020 glede na leto 2008 z uveljavljanjem trajnostnega prometa.

Stanje

Sektor promet predstavlja daleč največji vir, v letu 2013 kar 50 % emisij TGP v ESD sektorju. Promet je tudi edini sektor v katerem so se emisije v obdobju 2005–2013 povečale in sicer za 1.032 kt CO₂ ekv oz. za 23 %. V letu 2013 so se emisije iz prometa sicer zmanjšale za 5,4 % glede na prejšnje leto, kar je prvo znatno zmanjšanje emisij v tem sektorju po letu 2009. Po preliminarnih podatkih so se emisije v letu 2014 nadalje zmanjšale, prve ocene na podlagi podatkov prvih devet mesecev leta 2015 pa kažejo na ponovno rast emisij, a vrednosti ostajajo pod indikativnimi letnimi cilji.

Sektor spremljamo s štirimi kazalci, trenutno na uspešno približevanje cilju kaže samo en kazalec. Specifične emisije novih vozil se zmanjšujejo in sledijo zastavljenemu cilju. Na ta rezultat vpliva tudi vse večja razlika med tovarniškimi meritvami ter dejanskimi podatki. Povprečne emisije vseh vozil se zmanjšujejo, a počasneje kot bi bilo potrebno za doseg cilja. V letu 2014 se je delež OVE v prometu zmanjšal in je znašal le 2,6 %, bil je znatno nižji od letnega cilja v AN OVE in pomeni zaostanek na poti k cilju za leto 2020 po Direktivi 2009/28/EU. Število potniških kilometrov v javnem prevozu se zmanjšuje, do leta 2020 bi bila potrebna občutna rast. Kljub negativnemu trendu v skupnih potniških kilometrih so opazne določene pozitivne spremembe v majhni meri. V medkrajevem avtobusnem prevozu so se potniški kilometri leta 2014 prvič po letu 2011 povečali, enako velja za mestni javni potniški promet v letu 2013. Delež železniškega prometa v skupnem tovornem prometu (z vsaj eno točko v Sloveniji) se je znatno povečal in je v letu 2014 že presegel ciljno vrednost za leto 2020. Število prevoženih tonskih kilometrov v cestnem prometu se je od leta 2011 do leta 2014 zmanjševalo, z izjemo zadnjega leta, in se zmanjšalo za 2 %, v železniškem prometu pa se je povečalo za 10 %. Treba bo zagotoviti nadaljevanje teh pozitivnih trendov tudi ob povečani gospodarski aktivnosti, ki bo vplivala na večji obseg tovornega prometa.

Slika 7: Dosežene vrednosti kazalcev na področju prometa prikazane glede na letne ciljne vrednosti v opazovanem letu (2013 ali 2014) ter glede na ciljne vrednosti v letu 2020. Prikazane so relativne vrednosti kot odstotek potrebnega napredka v obdobju 2012–2020. Negativna vrednost pomeni, da se je vrednost kazalca od leta 2012 poslabšala, torej da je šel razvoj v nasprotno smer od želene. (Vir: IJS CEU)

Tabela 3: Izvajanje ukrepov poglavja Promet

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
NP-1	Proces oblikovanja in uveljavljanja instrumentov za spodbujanje konkurenčnosti javnega potniškega prometa	AN URE	sklop instrumentov	ministrstvo, pristojno za prostor in promet	<p>NP-1: 24. 11. 2015 je bil v DZ RS sprejet Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o prevozih v cestnem prometu po skrajšanem postopku. Bistvena novost zakona se nanaša na podaljšanje koncesij za izvajanje GJS JPP, do najkasneje 2.12.2019. Novela zakona prav tako obsega sklop sprememb, ki so namenjene povečanju učinkovitosti izvajanja veljavnega zakona ter zagotavljanju ustreznega nadzora nad izvajanjem koncesij in drugih vrst prevozov, kot so npr. subvencionirani, posebni linijski, stalni izven linijski in občasni prevozi.</p> <p>Podpisana je pogodba o razvoju koncepta Integriran javni potniški promet (IJPP), razvoju in vzpostavitvi sistema IJPP in izvedbi pilotnih projektov na testnih območjih v skladu s katero bo v roku 15 mesecev od podpisa (29. 6. 2015) vzpostavljen sistem IJPP, kar vključuje uvedbo enotne elektronske vozovnice, uskladitev voznih redov, izboljšanje ponudbe JPP in ustanovitev upravljalca JPP. Testno je začel delovati portal IJPP (http://test.ipp.si).</p> <p>NP-2: Subvencije za nabavo ekološko ustrežnejših tovornih vozil trenutno niso predvidene. Subvencioniranje okolju prijaznih težkih vozil EURO5 EEV in EURO 6 skladno z 10. členom UREDBE (ES) št. 595/2009 o homologaciji motornih vozil in motorjev, v letu 2014 ni več dovoljeno, saj navedena vozila ne predstavljajo več nadstandarda.</p> <p>NP-3: MZL je objavilo javni razpis za izdelavo Celostnih prometnih strategij (CPS) dne 16. 10. 2015. Prijav na razpis s strani občin je bilo veliko. Izbrane občine bodo do junija 2017 izdelale od 40 do 50 CPS. Razpisi za posamezne ukrepe bodo objavljeni predvidoma v drugi polovici 2017. Predvideni ukrepi so npr. ureditev varnih dostopov do postaj in postajališč javnega prevoza, ureditev stojal in nadstrešnic za parkiranje koles, sistem P+R (parkiraj in se pelji), ureditev postajališč javnega prevoza ter pločnikov in kolesarskih stez. Poleg infrastrukturnih ukrepov se bodo oblikovali in izvajali ustrezni ukrepi upravljanja mobilnosti, kot je trajnostna parkirna politika, izdelava mobilnostnih načrtov institucij, omejevanje prometa v mestnih jedrih za osebni promet, zelena mestna logistika, uporaba sodobnih tehnologij za učinkovito upravljanje mobilnosti in izobraževalno ozaveščevalne dejavnosti o trajnostni mobilnosti. Projektna enota za trajnostno mobilnost bo vzpostavljena na MZL za spremljanje izvajanja ukrepov in postopkov v povezavi s kohezijskimi sredstvi (Strategija razvoja prometa podrobneje opredeljuje naloge te projektne enote, str. 48-49).</p> <p>NP-4: V okviru kohezijskih sredstev se izvajajo ukrepi, ki so vezani na posodabljanje železniške infrastrukture in spodbujanje trajnostne mobilnosti; razvoj celostnega, visokokakovostnega in interoperabilnega železniškega sistema v skladu s Strategijo razvoja prometa v RS (str. 43-46, str. 114-126). Večje nadgradnje se izvajajo na progah Pragersko–Hodoš in Divača–Koper ter na več odsekih proge Celje–Maribor. Po elektrifikaciji proge Pragersko–Hodoš bo elektrificiranih</p>
NP-2	Shema subvencij za nova tovorna vozila v povezavo s prostovoljnimi obveznostmi za tovorni promet		finančne spodbude	ministrstvo, pristojno za promet	
NP-3	Nepovratne finančne spodbude za trajnostno mobilnost v obdobju 2014–2020				
NP-4	Nepovratne finančne spodbude za železniško prometno infrastrukturo v obdobju 2014–2020	OP EKP	sklop instrumentov		

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
NP-5	Spodbujanje trajnostne izbire transporta v okviru obračuna potnih stroškov	AN URE	predpisi	ministrstvo, pristojno za javno upravo	<p>skupaj 50 % železniških prog, vse večje. V zaključni fazi so naslednji kohezijski projekti: rekonstrukcija, elektrifikacija in nadgradnja železniške proge Pragersko–Hodoš ter posodobitve nivojskih prehodov in izvedbe podhodov na železniških postajah, modernizacije obstoječe proge Divača – Koper (II. faza), vzpostavitev digitalnega radijskega komunikacijskega sistema GSM-R, nadgradnja odseka železniške proge Slovenska Bistrica–Pragersko, nadgradnja proge Dolga gora – Poljčane. V teku so še projekti razvoja ERTMS/ETCS, Zidani Most-Celje, nova železniška proga Divača-Koper, Vozlišče Pragersko, proga Maribor-Šentilj. Do leta 2030 bodo tako posodobljeni, nadgrajeni in izgrajeni vsi odseki omrežja TEN-T; z ukrepi elektrifikacije celotnega slovenskega železniškega omrežja, uvedba ERTMS (ETCS ravni 2) na celotnem omrežju TENT, posodobitve, nadgradnje in novogradnje regionalnega omrežja.</p> <p>NP-5: Dogovor o ukrepih na področju stroškov dela in drugih ukrepih v javnem sektorju za leto 2016, podpisan s strani Vlade in reprezentativnih sindikatov javnega sektorja dne 10. 11. 2015 predvideva, da se do konca leta 2016 v kolektivnih pogodbah dejavnosti in poklicev drugače uredi povračilo stroškov prevoza na delo in z dela. V Uradnem listu RS, št. 40/2012 so bili objavljeni aneksi h kolektivnim pogodbam dejavnosti in poklicev ter Aneks h Kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti, ki med drugim enotno, za celotni javni sektor, urejajo tudi področje povračila stroškov prevoza na delo in z dela. Za funkcionarje veljata glede povračila stroškov prevoza na delo in z dela Zakon o uravnoteženju javnih financ (Uradni list RS, št. 40/12 in nadaljnje spremembe, ZUJF) ter Uredba o povračilu stroškov prevoza na delo in z dela za funkcionarje (Uradni list RS, št. 57/12). ZUJF je sicer že bolj natančno opredelil najcenejšo možnost za prevoz na delo in znižal nadomestilo za prevoza na delo, kar je omogočilo znaten prihranek v javnem sektorju.</p> <p>Povprečne emisije vozil se zmanjšujejo, a počasneje kot bi bilo potrebno za doseg cilja. Specifične emisije novih vozil se zmanjšujejo, a na ta rezultat vpliva tudi vse večja razlika med tovarniškimi podatki in dejanskimi emisijami. Vlada je dne 3. 9. 2015 ustanovila Medresorsko delovno skupino za pripravo Strategije na področju razvoja trga za vzpostavitev ustrezne infrastrukture v zvezi z alternativnimi gorivi, ki mora pripraviti ukrepe tako na področju spodbujanja uporabe vozil na alternativna goriva kot na področju vzpostavitve infrastrukture za uporabo vozil na alternativna goriva ob upoštevanju Direktive 2014/94/EU; rok za pripravo strategije je konec leta 2016. Delovna skupina je z delom že pričela.</p> <p>Vključevanje eksternih stroškov v cestnine je bilo formalno omogočeno s sprejemom novega Zakona o cestninjenju v aprilu letošnjega leta, dejansko pa se lahko pristojbino za zunanje stroške uvede v primeru, če se s študijo ugotovi, da vozila na delu cestninskih cest povzročajo škodo okolju, ki je večja od povprečne škode na drugih delih cestninskih cest, kjer se</p>
	Povečanje energetske učinkovitosti cestnih motornih vozil			ministrstvo, pristojno za promet	
	Spodbujanje trajnostnega tovornega prometa Učinkovitost cestnega tovornega prometa Vključevanje eksternih stroškov v cestnine in druge dajatve za tovorni promet Uvedba elektronskega cestninjenja za tovorna vozila Uvedba inteligentnih transportnih sistemov za boljše izkoriščenost obstoječih cest Razvoj prometne telematike in dinamični nadzor prometne signalizacije			ministrstvo, pristojno za promet	

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
	Gradnja kolesarskih stez in podpornih objektov ter promocija kolesarjenja				<p>pristojbina za zunanje stroške ne zaračunava. Finančna sredstva zbrana iz naslova zunanjih stroškov bi bila prihodek državnega proračuna, nameniti bi jih bilo potrebno ukrepom za izboljšanje delovanja prometnega sistema.</p> <p>Na področju razvoja cestninskega sistema se je Slovenija sicer že pred časom zavezala, da bo nadaljevala z razvojem sistema, ki bo na sodoben način omogočal elektronsko pobiranje cestnine po načelih uporabnik in onesnaževalec plača. Družba DARS d. d. kot koncesionar trenutno vodi vse aktivnosti v zvezi z vzpostavitvijo cestninskega sistema, ki bo skladen s tehničnimi zahtevami glede interoperabilnosti elektronskih cestninskih sistemov v EU. Glede na načrtovane aktivnosti se ocenjuje, da bi bil navedeni sistem lahko vzpostavljen v letu 2017. Razvoj inteligentnih transportnih sistemov se v zadnjem času vse bolj spodbuja, česar se zavedata tudi oba upravljavca cestnega omrežja v Republiki Sloveniji, družba DARS d.d. za področje avtocest in hitrih cest ter Direkcija RS za infrastrukturo za področje ostalih državnih cest. Nove sisteme se uvaja skladno z razpoložljivostjo finančnih sredstev.</p> <p>Za razvoj ter implementacijo inteligentnih transportnih sistemov in storitev se v zadnjem času poskuša namenjati vedno več finančnih sredstev. Prednosti navedenih sistemov se zavedata tudi oba upravljavca cestnega omrežja v Republiki Sloveniji, družba DARS d.d. in Direkcija RS za infrastrukturo, kar se odraža tudi v posameznih projektih (Prometno informacijski center, vodenje prometa SPIS, vzpostavljanje sodobnih nadzornih centrov upravljanja in vodenja prometa ipd.)</p> <p>Strateški načrt ureditve državnih kolesarskih poti je predviden v Strategiji razvoja prometa v Republiki Sloveniji, ki jo je Vlada potrdila 29. 6. 2015. Pripravlja ga DRSI. Za področje kolesarske infrastrukture so predvidena sredstva v okviru OP EKP 2014 - 2020. Prvi razpisi za kolesarsko infrastrukturo so predvideni v drugi polovici leta 2017, po pripravi celostnih prometnih strategij v občinah. Ukrepi se bodo izvajali izključno v mestnih naseljih. Poročanje o izvajanju teh ukrepov bo konec leta 2018 oz. v letu 2019. V finančni perspektivi 2007-2013 se je s pomočjo evropskih sredstev zgradilo skupaj 38 km kolesarskih poti. O gradnji podpornih objektov in promociji kolesarjenja ni poročanja.</p>
OP-1	Označevanje vozil	ukrep		<p>ministrstvo, pristojno za varovanje okolja in ministrstvo, pristojno za promet</p>	<p>OP-1: Sprejeta je bila Uredba o informacijah o varčnosti porabe goriva, emisijah ogljikovega dioksida in emisijah onesnaževal zunanjega zraka, ki so na voljo potrošnikom o novih osebnih avtomobilih (Uradni list RS, št. 24/14). Na podlagi uredbe je na spletnih straneh ARSO redno ažuriran seznam 10 najvarčnejših modelov novih osebnih avtomobilov, ki so v tekočem letu naprodaj v RS. Označevanje vozil bo potrebno opredeliti tudi za razvoj zelene mestne logistike, ki bo mestom omogočila omejitve vozil na podlagi njihovega vpliva na okolje in zdravje ljudi.</p> <p>OP-2: Sofinanciranje nakupa novih energetsko učinkovitih vozil se izvaja v okviru Eko sklada, in</p>

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
OP-2	Subvencije za nakup novih vozil	AN URE 2	finančne spodbude		sicer v obliki nepovratnih finančnih spodbud občanom za nakup električnih vozil ter kot kreditiranje okoljskih naložb občanov pri nakupu osebnih avtomobilov, motornih koles, koles z motorjem in koles na električni ali hibridni pogon oz. za priključne hibride, pri katerih znašajo emisije CO ₂ v kombiniranem načinu vožnje, po podatkih proizvajalca, največ 50 g/km. Kreditiranje je na voljo tudi za nakup osebnih avtomobilov, ki kot pogonsko gorivo uporabljajo plin. V letu 2015 je bilo na voljo veliko več sredstev kot leto prej (2 milijona, 2014 pa 0,5 milijona evrov), ki pa se niso izkoristila v celoti.
OP-4	Obvezni delež OVE za pogon motornih vozil	AN OVE	predpisi	ministrstvo, pristojno za energijo	OP-4: V letu 2014 se je delež OVE v prometu zmanjšal in je znašal le 2,6 %. S tem je bil znatno nižji od letnega cilja v AN OVE in pomeni zaostanek na poti k cilju za leto 2020 po Direktivi 2009/28/EU. Delež biogoriv je v celotnem obdobju pod ciljnimi vrednostmi, zaostanek od letnih ciljev se povečuje. Slovenija nima razvitega trga z biogorivi ali lastne proizvodnje. Zaradi omejenih prihrankov emisij TGP pri rabi goriv 'prve generacije', tj. iz poljščin, je bila decembra 2015 sprejeta sprememba direktive 98/70/EC o kakovosti goriv in direktive 2009/28/ES o spodbujanju obnovljivih virov energije, ki omejuje prispevek, ki ga lahko imajo biogoriva iz poljščin (tj. največ 7% delež biogoriv iz žitaric, škrobnic, sladkornic in oljnic v končni porabi energije v prometu leta 2020), hkrati pa predlaga okrepljeno spodbujanje razvoja biogoriv »druge« ali »tretje generacije« iz neživilskih surovin, kot so biomasni odpadki in ostanki iz industrije in komunale, alge ter živalski gnoj in blato iz čistilnih naprav. MzI pripravlja Uredbo o OVE v prometu; težavo pri uvedbi biogoriv predstavlja tudi ukinitvev oprostitev plačila trošarine za primešana biogoriva, vendar gre za administrativno breme in državno pomoč.
OP-5	Spodbujanje varčne vožnje	AN URE 2	usposabljanje	ministrstvo, pristojno za promet	OP-5: Izobraževanje voznikov in upravljavcev voznega parka tovornih vozil, vključno z vidika varčne vožnje in logistike, se izvaja s strani pooblaščenih izvajalcev skladno z Direktivo 2003/59/ES (izobraževanje voznikov) in Uredbo 1071/2009/ES (izobraževanje upravljavcev prevozov). Področja varčna vožnja, ter določeni sklopi logistike z vidika tovornega prometa spadajo v sklop teh izobraževanj. V načrtu je program promocije in spodbujanja varčne vožnje tudi pri drugih skupinah voznikov, prvenstveno preko učiteljev varne vožnje, izpitnih centrov in drugih multiplikatorjev ukrepa.

Priporočila

- Krepitev prizadevanj za trajnostno prometno politiko

Ključen prispevek prometa k ciljem zniževanja emisij TGP se v premajhni meri odraža pri izvajanju ukrepov, zato je potrebna aktivnejša vloga ministrstva, pristojnega za promet, pri snovanju in izvajanju ukrepov v podporo trajnostni prometni politiki.

- Pospešiti in izboljšati izvajanje obstoječih ukrepov

Ukrep spodbujanja JPP se po učinku na zmanjšanje emisij TGP uvršča med pomembnejše ukrepe OP TGP 2020. Potrebno pa je okrepiti aktivnosti, saj se število potniških kilometrov v javnem prevozu zmanjšuje (kljub nekaterim majhnim pozitivnim spremembam), cilj do leta 2020 pa se s tem vedno bolj oddaljuje. V zadnjih petnajstih letih se je z ukinjanjem linij JPP vzpostavila neuravnotežena ponudba javnega linijskega prevoza potnikov, zato je nujno tudi s spremembo obstoječe zakonodaje sistemsko urediti področje integriranih prevozov. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o prevozih v cestnem prometu, potrjen v DZ RS 24. 11. 2015, zato uvaja pojma integrirana linija in prevoz na klic ter ureja pravne podlage za elektronsko povezljivost evidenc in registrov, ki jih vodijo ministrstvo, pristojno za promet, in pravni subjekti, ki so vključeni v sistem financiranja integriranih linij. Potrebne bodo nadaljnje aktivnosti na področju združevanja in optimiziranja prevoznih in finančnih virov. Veliko se pri tem pričakuje od projekta Integriran javni potniški promet (IJPP).

Za prehod prometa na železnice bo ključno vlaganje sredstev v posodobitve in nadgradnje omrežja. Poročanje o načrtih do leta 2030 daje premalo poudarka potrebnemu hitrejšemu izvajanju ukrepov za elektrifikacijo celotnega slovenskega železniškega omrežja, uvedbo sistema upravljanja omrežja ERTMS (ETCS ravni 2) ter posodobitve, nadgradnje in novogradnje omrežja TEN-T in regionalnega omrežja.

Potrebno je preučiti možnosti za spodbujanje trajnostne izbire transporta v okviru obračuna potnih stroškov v povezavi z ukrepi na področju plač.

Potrebno je spodbuditi program promocije varčne vožnje pri vseh skupinah voznikov, najširše preko učiteljev varne vožnje, izpitnih centrov in drugih multiplikatorjev ukrepa.

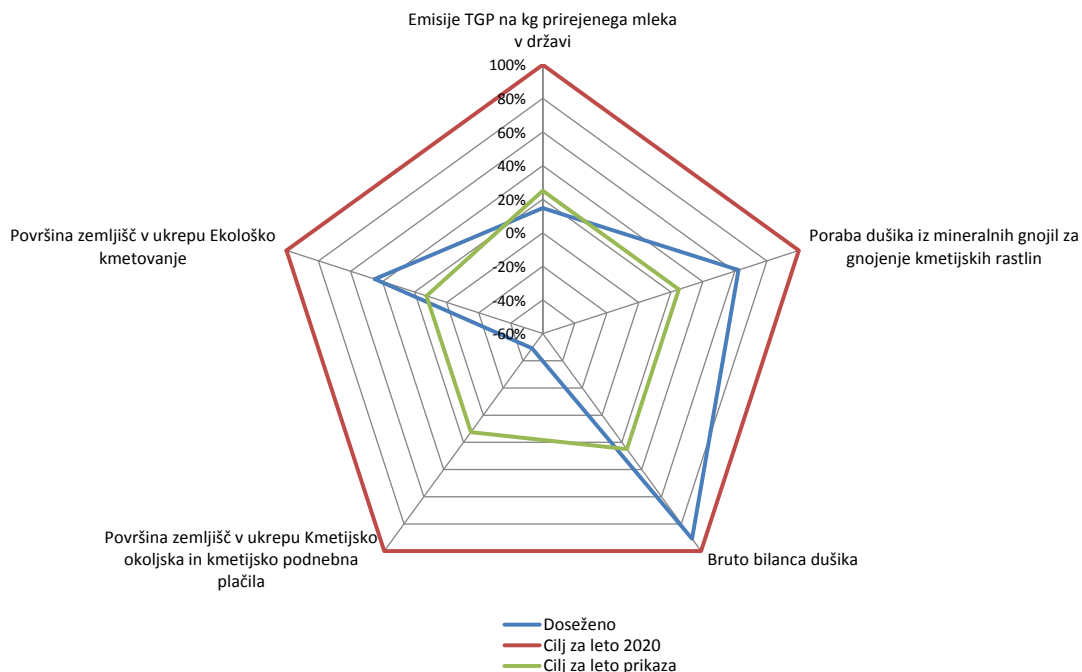
KMETIJSTVO

Cilj je obvladovanje emisij TGP na ravni do največ +5 % do leta 2020 glede na leto 2005 ob hkratnem povečanju samooskrbe Slovenije s hrano.

Stanje

Emisije v IPCC sektorju kmetijstvo so leta 2013 predstavljale 15,5% v skupnih emisijah TGP po Odločbi 406/2009/ES (8,3% fermentacija v prebavilih, 3,3% ravnanje z gnojem, 3,9% kmetijska zemljišča, drugo 0,1%) in so po deležu drugi sektor za prometom. V obdobju 2005–2013 so se emisije TGP iz kmetijstva zmanjšale za 8% v zadnjih dveh letih pa za 2%. Prva ocena za leto 2014 kaže na povečanje emisij 2% glede na leto 2013.

Sektor spremljamo s petimi kazalci. Za emisije TGP na enoto prirejenega mleka so značilna velika nihanja med leti, na katera vplivajo tudi vremenske razmere, predvsem ekstremni vremenski pojavi (suše, poplave, dolgotrajna vročinska obdobja, obsežnejše toče, ipd.). Zaradi nihanj v obdobju 2005–2014 tudi ni bil zaznan trend zmanjševanja (kljub jasnemu trendu v obdobju 1985–2014). Poraba dušika iz mineralnih gnojil je bila v večini let v obdobju 2005–2014 pod ciljno vrednostjo za leto 2020 (28.000 t N/leto). V obdobju do leta 2012 se je zmanjševala, zatem pa se je ponovno povečala. Povečanje porabe v letu 2014 pripisujemo tudi izjemno ugodni letini in s tem povečanim potrebam kmetijskih rastlin po dušiku. Kljub povečanju porabe dušika iz mineralnih gnojil smo imeli v tem letu eno najugodnejših bilanc dušika v zadnjem desetletju. V obdobju 2005 do 2014 se je bruto bilančni presežek dušika gibal med 43 in 69 kg na ha z neizrazitim trendom zmanjševanja. Povprečna vrednost zadnjih 5 let je manjša od ciljne vrednosti za leto 2020. Po letu 2008 se je površina zemljišč v ukrepu Kmetijsko okoljska in podnebna plačila znatno zmanjšala - od 340.000 ha na približno 240.000 ha, zlasti zaradi izteka preteklih obveznosti in omejitev. Površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje se povečuje, presega indikativne letne ciljne vrednosti in se približuje ciljni vrednosti za leto 2020.

Slika 8: Dosežene vrednosti kazalcev na področju kmetijstva prikazane glede na letne ciljne vrednosti v opazovanem letu (2013 ali 2014) ter glede na ciljne vrednosti v letu 2020. Prikazane so relativne vrednosti kot odstotek potrebnega napredka v obdobju 2012–2020. Negativna vrednost pomeni, da se je vrednost kazalca od leta 2012 poslabšala, torej da je šel razvoj v nasprotno smer od zelene. Za kazalca Poraba dušika iz mineralnih gnojil in bruto bilanca dušika je kot dosežena vrednost prikazano povprečje zadnjih pet let. (Vir: KIS)

Tabela 4: Izvajanje ukrepov poglavja Kmetijstvo

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
NKM-1	Nepovratne investicijske finančne spodbude za naložbe v osnovna sredstva, ki izboljšajo splošno učinkovitost kmetijskega gospodarstva in za infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva	PRP 2014–2020 ⁷	finančne spodbude	ministrstvo, pristojno za kmetijstvo	<p>NKM-1: Ukrep Naložbe v osnovna sredstva se še ni začel izvajati, v letu 2015 se pripravljajo ustrezne pravne podlage, prva objava javnih razpisov se načrtuje februarja 2016. Prijavna vloga za prijavo kmetijskih gospodarstev na razpis Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja bo vključevala tudi zahtevo po poročanju podatkov, ki bodo omogočali oceniti prispevek izvedenih ukrepov k znižanju emisij TGP na podprtih kmetijskih gospodarstvih, ne samo poročanje iz vidika porabe finančnih sredstev za določeno vrsto naložbe in primerjavo stanja glede skladiščnih kapacitet za živinska gnojila pred in po naložbi.</p> <p>NKM-2 in NKM-3:</p> <p>Ukrep KOPOP se je začel izvajati v letu 2015. Pod oznako NKM-2 se v okviru ukrepa KOPOP v letu 2015 izvajajo vse zahteve, razen zahtev Pokritost tal preko zime v vinogradih, kjer medvrstni prostor ni pokrit z negovano ledino (VIN_MEDV) in Varovanje črede ob prisotnosti pastirja (KRA_VARPA). Nekatero zahtevo so se preimenovali, nov seznam in opis zahtev ter podatki o vključenosti kmetijskih gospodarstev (po številu in ha) so v prilogi.</p> <p>Ukrep Ekološko kmetovanje se je začel izvajati v letu 2015. Podatki iz obdobja 2007-2013 kažejo, da se je površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje povečevala, v letu 2014 je bilo v ukrepu ekološko kmetovanje vključenih 38.100,54 ha kmetijskih zemljišč. Prvi indikatorji kažejo na prenizke spodbude za vključevanje kmetov v ukrep (prenizko plačilo na travinju), izkušnje iz prejšnjega obdobja pa potreben večji poudarek na ukrepe za zaključevanje verige (pridelava, predelava in trženje), združevanje kmetov in povečevanja znanja. Doseganje ciljev bo v velikem obsegu odvisno od atraktivnosti zahtev in s tem zainteresiranosti kmetov za vključevanje v ta ukrep.</p> <p>Ukrep Dobrobit živali: Izdelanih je bilo 169 programov dobrobiti živali, v ukrepu Dobrobit živali (prašičjereja) se je v letu 2015 vključilo 168 gospodarstev, ki so redili zadostno število živali. MKGP je v letu 2015 pripravilo tudi predlog Uredbe o ukrepu Dobrobit živali v letu 2016.</p> <p>Ukrep Prenos znanja se je začel izvajati. V okviru ukrepa se v letu 2015 izvajajo obvezna in izbirna usposabljanja. Obvezna usposabljanja so pogoj za tiste upravičence, ki so vstopili v posamezne ukrepe (KOPOP, ekološko kmetovanje in dobrobit živali). V letu 2015 se je izvedlo javno naročilo KOPOP, ekološko kmetovanje, dobrobit živali in gozdarstvo - varno delo v gozdu. Usposabljanje KOPOP je v letu 2015 izvedla KGZS⁸, za izvedbo usposabljanj v letu 2016</p>
NKM-2	Spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida				
NKM-3	Izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij metana				

⁷ Evropska komisija je dne 13. 2. 2015 uradno potrdila Program razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020).

⁸ Obvezna vsakoletna 4-urna usposabljanja za vključene v ukrep KOPOP so se v letu 2015 izvajala od oktobra do decembra : <http://www.program-podezelja.si/sl/infoteka/sporocila-za-javnost/475-21-9-2015-obvezna-vsakoletna-4-urna-usposabljanja-za-vkljucene-v-ukrep-kmetijsko-okoljsko-podnebnih-placil-kopop>

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
NKM-4	Programi usposabljanja, svetovanja in demonstracijski projekti				<p>je pripravljeno novo javno naročilo. Podukrep demonstracijski ukrepi in informiranje se še ni začel izvajati. V prihodnje se bodo dopolnile vsebine in nabor vsebin za usposabljanje tudi s področja podnebnih sprememb.</p> <p>Ukrep Pomoč pri uporabi storitev svetovanja je namenjen izvajanju svetovanj za vsebine, ki so pogoj ali zahteva pri ukrepih EK, KOPOP in DŽ. Vsebuje 4 različne vsebine. V letu 2014 se je izvedlo javno naročilo za izdelavo programov dobrobiti živali za leto 2014, ki predstavljajo pogoj za vstop v ukrep Dobrobit živali. V letu 2015 se je izvedlo javno naročilo za izdelavo programov dobrobiti živali za leto 2015 ter objavilo javno naročilo za isto vsebino za leto 2016. Poleg teh dveh javnih naročil je bilo v letu 2015 objavljeno tudi javno naročilo za izdelavo načrta preusmeritve v ekološko kmetovanje (načrt PEK), ki predstavlja obveznost za kmetijska gospodarstva, ki na novo vstopajo v ukrep EK ter javno naročilo za izdelavo programa aktivnosti, ki predstavlja pogoj za vstop v ukrep KOPOP in ukrep EK. Javno naročilo za izvedbo obveznega individualnega svetovanja za kmetijska gospodarstva, ki so se vključila v ukrep KOPOP oziroma v ukrep EK je v pripravi.</p> <p>Ukrep Sodelovanje se še ni začel izvajati, v letu 2015 se pripravljajo ustrezne pravne podlage.</p> <p>Ukrep LEADER: V letu 2015 je bila sprejeta Uredba, ki ureja izvajanje ukrepa LEADER v programskem obdobju 2014-2020. Lokalna partnerstva so na podlagi javnega poziva, ki je bil objavljen na podlagi te uredbe začela pripravljati strategije lokalnega razvoja, ki jih morajo izdelati do 26. junija 2016. V letu 2015 ni predvidenih izplačil iz naslova ukrepa LEADER. Ukrep se bo intenzivneje začel izvajati šele v drugi polovici leta 2016, ki bodo lokalna partnerstva začela z izvajanjem projektov in uresničevanjem ciljev strategij lokalnega razvoja. Objavljene so bile smernice za pripravo strategij in obrazec za izdelavo strategij lokalnega razvoja.</p>
NKM-5	Raziskave in inovacije v kmetijstvu				
NKM-6	Lokalne akcijske skupine				
OKM-1	Izvajanje Skupnega temeljnega rejskega programa za pasme goved in drobnice	Ukrep			<p>Skupni temeljni rejski program (STRP) določa potrjene rejske programe, ki se po Zakonu o živinoreji izvajajo kot javna služba strokovnih nalog v živinoreji. Namenjen je zagotavljanju genetske variabilnosti in splošnemu napredku živinoreje ter ohranjanju potrebnega števila plemenskih živali. Najpomembnejše aktivnosti STRP, ki prispevajo k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov, so zagotavljanje genetskega napredka in primerne plemenskega materiala za učinkovito rejo ob upoštevanju razmer za rejo (okoljskih in socioekonomskih), informiranje rejcev o poreklu in genetski vrednosti plemenskih živali, informiranje rejcev o uspešnosti reje in možnosti za izboljšanje učinkovitosti reje, vključno s podatki o izpustih TGP na posameznih kmetijah. Podrobnejše poročilo o izvajanju ukrepa je v prilogi.</p> <p>Javna služba kmetijskega svetovanja v okviru svetovanja spodbuja kmete k tehnologijam in praksam zmanjševanja emisij TPG. Podrobnejše poročilo o izvajanju ukrepa je v prilogi.</p>
OKM-2	Javna svetovalna služba				

Priporočila

- Nadgraditi izvajanje obstoječih ukrepov

Kmetijstvo je sektor, ki je močno odvisen od vremenskih in podnebnih pogojev, zato se tudi zaveda pomena prilagajanja podnebnim spremembam. Po drugi strani pa je sektor drugi največji vir emisij TGP v ESD sektorju in ima zato pomembno vlogo pri blaženju. Povečevanje učinkovitosti reje živali, ravnanja z viri in pri rabi mineralnih gnojil je smotrno z vidika stroškov, rabe virov in okoljskih vplivov, zato je potrebno okrepiti predvsem promocijo najboljših praks, izobraževanje, usposabljanje in ozaveščanje ter kmete dodatno podpreti pri ukrepih, ki zahtevajo nesorazmeren napor. Potrebna je razširitev in nadgradnja vsebin za usposabljanje s področja podnebnih sprememb, ter vzpostavitev demonstracijskih centrov predvsem za živinorejo, ki bi predstavljali najboljše prakse. Medtem ko je bilanca dušika ugodna in se ukrepanje izvaja preko priprave gnojilnih načrtov, ocenjujemo, da je pri ukrepih za zmanjševanje emisij metana ključno računanje krmnih obrokov, primarno za rejo govedi, saj je prispevna stopnja cca 80%. Rešitve za povečevanje učinkovitosti bo treba iskati še naprej, tako na znanstveno-raziskovalnem področju kot tudi v praksi.

Skupna kmetijska politika je v novi finančni perspektivi 2014-2020 vložila dodatne napore v 'ozelenitev'. V okviru prvega stebra SKP (neposredna plačila) se je z Uredbo o navzkrižni skladnosti (Uradni list RS, št. 96/14) vzpostavilo nabor dobrih kmetijskih praks oz. zahtev tudi z vidika podnebnih sprememb. Obvezne zahteve, ki jih morajo kmetje izpolnjevati, če želijo sredstva v celoti prejeti, z vidika podnebnih sprememb, so štiri: vzdrževanje minimalne talne odeje, minimalno upravljanje zemljišč (zaradi zaščite pred erozijo), vzdrževanje ravni vsebnosti organske snovi v tleh (kolobar in žetveni ostanki) ter minimalna raven vzdrževanja zemljišč (obdelava, ohranjanje krajinskih značilnosti, zaščita pred invazivnimi tujerodnimi vrstami). V prihodnje bi bilo treba opredeliti dobro okoljsko kmetijsko prakso tudi v smislu učinkovitosti reje živali in rabe dušika oz. mineralnih gnojil, ter upravljanja z viri, med katere spadajo tudi hranila (skrb za ustrezen krogotok hranil), orodja in prostor (ustrezna obdelava tal, ukrepi za ohranjanje rodovitnosti tal, ipd.), na kmetijskih gospodarstvih na splošno.

Za učinkovito spremljanje učinkov ukrepov programa razvoja podeželja in drugih na emisije TGP na ravni kmetije bi potrebovali analizo strukture emisij TGP in vzpostavljena merila po tipu kmetije. Zdaj se posamezne vire emisij TGP naslavlja ločeno: za naložbe v kmetijska gospodarstva z vidika OVE in URE se vzpostavlja ločeno spremljanje o učinku teh naložb, za rejo govedi se v okviru rejskega programa pripravljajo ocene izpustov pri prireji mleka in govejega mesa na ravni posameznih kmetij, pri rabi mineralnih gnojil in FFS pa se omejuje gnojenje (do 40 kg dušika na ha) samo v okviru ene operacije ukrepa KOPOP, posebni travniški habitati, medtem ko je za operacijo ukrepa KOPOP Gnojenje samo z organskimi gnojili v omejeni količini (NTR_ORGG) težava pri merljivosti, preverljivost in kontrolabilnosti. Priprava načrta zmanjševanja emisij TGP na ravni kmetij bi lahko predstavljal naslednji korak za celovito naslavljanje virov emisij TGP in povečevanje učinkovitosti na ravni kmetije.

Smotrno bi bilo torej več napora vložiti v iskanje načinov za spodbujanje okolju in podnebnju prijaznih praks preko finančnih vzvodov. Zmanjšanje cene mineralnih gnojil je lahko eden od vzrokov za povečanje rabe dušika iz mineralnih gnojil po letu 2012. Plačila za izvajanje ukrepov z vplivom na zniževanje emisij TGP v okviru PRP tudi ne dosegajo ravni, ki bi bila proporcionalna vložnim naporom in bi kmete spodbudila k izvajanju teh ukrepov po prvih ocenah. Šele prva analiza števila kmetij, ki se bodo vključile v izvajanje ukrepov KOPOP in EK, pa bo lahko ponudila podlago za oceno o zadostni višini plačil.

DRUGI SEKTORJI – neETS INDUSTRIJA, RAVNANJE Z ODPADKI; RABA TAL IN GOSPODARJENJE Z GOZDOVI; IZOBRAŽEVANJE, USPOSABLJANJE, OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE; ORGANIZACIJA IZVAJANJA

Cilj do leta 2020 je zmanjšanje emisij TGP iz industrije zunaj sheme EU-ETS za 42 % glede na leto 2005 z ukrepi za prehod na konkurenčno nizkoogljično proizvodnjo. Cilj je zagotoviti zmanjšanje emisij toplogrednih plinov iz ravnanja z odpadki za 44 % do leta 2020 glede na leto 2005 in postopno uveljavljanje krožnega gospodarstva. Cilj je uveljavljanje ponorov pri izpolnjevanju ciljev zmanjšanja emisij TGP v okviru obveznosti Skupnosti in v okviru mednarodnih sporazumov v pripravi, ter razvoj metodologij in nadgradnjo spremljanja stanja ponorov emisij toplogrednih plinov. Cilj so tudi izobraževanje in usposabljanje za prehod v konkurenčno nizkoogljično družbo; krepitev kadrovskih virov za odpiranje novih zelenih delovnih mest; informiranje o koristih blaženja podnebnih sprememb in praktičnih vidikih izvajanja ukrepov.

Stanje

Emisije po Odločbi 406/2009/ES oz. emisije zunaj sheme za trgovanje z emisijami vključujejo emisije iz zgorevanja goriv v industriji in gradbeništvu, ki so leta 2013 predstavljale 5,6 %, ter procesne emisije, ki so predstavljale 4,0 % skupnih emisij neETS, skupaj torej 9,6 %. Ta delež se v obdobju od leta 2011 ni pomembno spremenil, od leta 2005 pa se je zelo zmanjšal, in sicer za 4,1 odstotne točke. Emisije so se od leta 2011 zmanjšale za 7 %, od leta 2005 do leta 2013 pa za 36 %. Prve ocene za leto 2014 kažejo na ponovno rast emisij v tem sektorju. Emisije iz rabe goriv v industriji neETS in gradbeništvu spremljamo z dvema kazalcema. Vrednost finančnih spodbud za URE in OVE v industriji neETS se je po letu 2012 zmanjševala in je leta 2014 znašala samo dobrega pol milijona evrov nepovratnih sredstev za vgradnjo kurilnih naprav na lesno biomaso iz Kohezijskega sklada. Delež OVE v rabi goriv v industriji neETS narašča. V obdobju 2010–2014 se je povečal za 21,4 %, zlasti zaradi znatnega povečanja rabe OVE (43,6 %). Do največjega povečanja rabe OVE, in sicer za skoraj polovico glede na leto prej, in s tem tudi deleža OVE (38,2 %), je prišlo leta 2014.

Ravnanje z odpadki je leta 2013 predstavljalo še 4,9-odstotni delež v emisijah neETS, od leta 2008 se ta delež skoraj ne spreminja, v letu 2005 pa je bil delež za 2 odstotni točki večji. Vključuje emisije iz odlaganja trdnih odpadkov, ki predstavljajo 3,3 %, in emisije iz čiščenja odpadnih voda, ki predstavljajo 1,3 % skupnih emisij neETS sektorjev, preostali viri emisij pri ravnanju z odpadki pa so zelo majhni. Emisije iz tega sektorja so se v obdobju 2005–2013 znatno zmanjšale, in sicer za 38 %, v zadnjih dveh letih pa za 13 %. Količina odloženih biorazgradljivih odpadkov je bila leta 2013 za 85 % manjša kot v letu 2005 in je precej pod linearno potjo do cilja v letu 2020. Do leta 2020 bo potrebno količine odloženih biorazgradljivih zmanjšati še za nadaljnjih 43 %.

Slovenija se pri pogajanju v okviru EU ali na mednarodni ravni zavzema za uveljavljanje priznavanja ponorov ogljika, ki jih lahko zagotovi trajnostno gospodarjenje z gozdovi. Aktivnosti za razvoj metodologij in nadgradnjo spremljanja stanja ponorov potekajo.

Raziskava o stališčih prebivalcev RS do podnebnih sprememb (kot dodatni modul raziskave REUS, 2015) v povezavi z njihovimi vedenjskimi navadami in pripravljenostjo za spremembe je ponovno (kot prejšnje raziskave) ugotovila razkorak med deklarativnostjo in dejanskim vsakodnevnim ravnanjem. Vedenjske navade in pripravljenost za bolj učinkovito ravnanje se pri ciljni skupini zaskrbljenih za problem podnebnih sprememb ne razlikujejo bistveno od navad celotne populacije. Aktivnosti izobraževanja, usposabljanja, ozaveščanja in informiranja se krepijo.

Tabela 5: Izvajanje ukrepov poglavij industrija, ravnanje z odpadki; raba tal in gospodarjenje z gozdovi; izobraževanje, usposabljanje, ozaveščanje in informiranje; organizacija izvajanja, spremljanje in mednarodno poročanje

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
NI-1	Nepovratne finančne spodbude za URE in OVE, posebej namenjena malim in srednjim podjetjem	AN URE 2, OP EKP	finančne spodbude	ministrstvo, pristojno za energijo	<p>NI-1: OP EKP 2014–2020 predvideva spodbude MSP v okviru specifičnega cilja povečanje dodane vrednosti MSP (prednostna os 3) tudi za izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti. Razpisi bodo pripravljene v začetku leta 2016.</p> <p>NI-2: Konec leta 2014 je bila sprejeta Uredba o zagotavljanju prihrankov energije (Uradni list RS, št. 96/14), ki je začela veljati 1. januarja 2015. Nova uredba določa obvezo doseganja prihrankov energije pri končnih odjemalcih za vse dobavitelje električne energije, toplote, plina ter tekočih in trdnih goriv. Uredba omogoča, da lahko zavezanci svoje obveznosti izpolnijo z doseganjem prihrankov energije (programe financirajo torej neposredno) ali pa z nakazilom finančnih sredstev Eko skladu. Podatki o izvajanju niso razpoložljivi po sektorjih.</p> <p>NI-4: Novembra 2015 je bila v javno obravnavo poslana Uredba o uporabi fluoriranih toplogrednih plinov in ozonu škodljivih snoveh, ki ureja preprečevanje uhajanja, prijavo opreme, zajem in uporabo storitev pooblaščenih oseb za opremo, ki vsebuje ozonu škodljive snovi skladno z Uredbo (ES) št. 1005/2009 ter določa pristojne organe, nadzor in sankcije za kršitve določb Uredbe 517/2014/EU o določenih fluoriranih TGP, ki se je začela uporabljati 1. januarja 2015.</p> <p>OI-5: Na tem področju v letu 2015 ni prišlo do sprememb. Na podlagi »Odredbe o določitvi seznama tehničnih specifikacij za motorna in priklopna vozila (z najmanj štirimi kolesi)« (Uradni list RS, št. 50/11 in 78/14) je še nadalje v veljavi »Tehnična specifikacija TSV 161/01 o emisijah iz klimatskih naprav v motornih vozilih ter njihovi vgradnji«, ki prenaša v slovenski pravni red določbe »Direktive 2006/40/ES o emisijah iz klimatskih naprav v motornih vozilih Omenjeni predpisi veljajo od 5. januarja 2008 dalje za postopke ugotavljanja skladnosti vozil, ki potekajo pred dajanjem vozil na trg, uporabljajo pa se za vozila kategorije M1 (osebna vozila) in vozila kategorije N1 (tovorna vozila) z referenčno maso do 1305 kg.</p>
NI-2	Zagotavljanje prihrankov energije pri končnih odjemalcih v okviru obveznosti dobaviteljev energije	AN URE 2	predpisi	ministrstvo, pristojno za energijo	
NI-4 OI-5	Spremembe in dopolnitve predpisov, ki urejajo emisije F-plinov Predpis, ki ureja emisije F-plinov iz mobilnih klimatskih naprav v vozilih	ukrep	predpisi	ministrstvo, pristojno za varovanje okolja	
OI-1	Nepovratne investicijske spodbude za URE in OVE v industriji	AN URE 2	finančne spodbude	ministrstvo, pristojno za energijo	<p>OI-1: V obdobju 2010–2014 so lahko podjetja v industriji neETS za izvajanje ukrepov URE in OVE pridobila nepovratna sredstva Kohezijskega sklada, in sicer za zmanjšanje rabe električne energije in vgradnjo kurilnih naprav na lesno biomaso (KNLB). Leta 2010 je bilo izplačanih 1,5, leta 2012 pa 1,7 mio EUR nepovratnih sredstev, kar je največ v celotnem obdobju, leta 2014</p>
OI-2	Subvencije za uvajanje sistemov za upravljanje z energijo				

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
OI-4	Posojila Eko sklada z ugodno obrestno mero za ukrepe URE in OVE				so podjetja prejela samo še dobrega pol milijona evrov nepovratnih sredstev, za leto 2015 pa pričakujemo, da bo znesek še nekoliko nižji. Skupaj je bilo podjetjem v industriji neETS v obdobju 2010–2014 izplačanih 5,7 mio EUR, dobre tri četrtine teh sredstev je bilo namenjenih vgradnji KNLB. Sredstva so bila na voljo tudi kot krediti Eko sklada s subvencionirano obrestno mero, v okviru ESRR ter programov velikih zavezancev (2013 in 2014), ta sredstva v prej navedeni vsoti niso vključena. V prihodnje bo treba izboljšati spremljanje sredstev (razpoložljivost podatkov) in učinkov teh sredstev. OI-2: Nov energetskega zakona (Uradni list RS, št. 17/2014) v 354. členu določa obveznost izvedbe energetskega pregleda za velike gospodarske družbe na vsake štiri leta. MzL pripravlja pravilnik, v katerem bo določena metodologija za izdelavo in obvezna vsebina energetskih pregledov. Pravilnik bo predvidoma posredovan v javno obravnavo decembra 2015. OI-4: Posojila so na voljo, ni podatkov o nepovratnih sredstvih, namenjenih subvencioniranju ugodnejše obrestne mere, treba pa bi bilo tudi ločeno spremljati sektorje v skladu s šifro dejavnosti pod SKD 2008 in ločeno za ETS in neETS zavezance.
NO-1	Nepovratna finančna sredstva za izgradnjo manjkajoče infrastrukture	OP RKO, OP ROPI, OP EKP	finančne spodbude	ministrstvo, pristojno za varovanje okolja	Podatki o izvedenih projektih OP ROPI do 31. 5. 2014 so na voljo na spletni strani MOP . S pomočjo dodeljenih sredstev Kohezijskega sklada se je v okviru prednostne usmeritve ravnanje s komunalnimi odpadki zgradilo 5 centrov za ravnanje z odpadki (CERO Celje, Puconci, Slovenska Bistrica, Koroška, Zasavje in Ljubljana). Njihove kapacitete zadostujejo potrebam Slovenije na področju ravnanja s komunalnimi odpadki, zato se novih investicij v okviru OP EKP 2014-2020 ni predvidelo. V okviru prednostne usmeritve odvajanje in čiščenje odpadnih voda se je zgradilo ali rekonstruiralo 43 čistilnih naprav in 672 km kanalizacijskega omrežja. V okviru OP EKP 2014-2020 so predvidene dodatne investicije s ciljem, da bo 97% celotne obremenitve z območij poselitve z več kot 2000 PE priključenih na javno infrastrukturo za zbiranje in ustrezno stopnjo čiščenja komunalnih odpadnih voda. Slovenija še ne izpolnjuje zahtev direktive o čiščenju komunalne vode. Finančna perspektiva 2007 – 2013 se izteka, izdatki, ki bodo nastali občinam do konca leta, so upravičeni do sofinanciranja, po tem datumu bodo morale občine z lastnimi sredstvi finančno zaključiti investicije, vendar najkasneje v letu 2016.
NO-1	Pilotni projekti za ozaveščanje		demonstracijski projekti, ozaveščanje		
OO-2	Nepovratna finančna sredstva za investicije v sisteme za zbiranje in za ustrezno stopnjo čiščenja komunalnih odpadnih voda v večjih aglomeracijah ter Investicije v stroškovno ter okoljsko upravičene male čistilne naprave.	OP EKP	finančne spodbude		
NG-1	Nadgradnja in izvedba gozdne inventure	ukrep	spremljanje izvajanja in mednarodno poročanje	ministrstvo, pristojno za varovanje okolja	Gozdarski inštitut Slovenije je s partnerji KIS, AMES, MKGP in UL prijavil projekt »Inovativni monitoring in obračunavanje zalog ogljika v sektorju raba tal, spremembe rabe tal in gozdarstvo – LIFE IN.CARMA« za sofinanciranje v okviru mehanizma LIFE. MOP bo projekt sofinanciralo, če ga bo potrdila EK. Projekt predvideva razvoj in testiranje metodologije za spremljanje in obračunavanje ponorov in virov emisij v sektorju, vzpostavitev informacijskega sistema, demonstracijsko vzorčenje ter pripravo podlag za integracijo podnebnih ciljev in ukrepov v politike rabe tal in gospodarjenja z gozdovi in kmetijskimi zemljišči.
NG-2	Razvoj metodologije za spremljanje ponorov				
NG-3	Nadaljnja vključitev ukrepov v sektorsko politiko		programiranje ukrepov	ministrstvo, pristojno za gozdarstvo	

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
OG-1	Poročanje UNFCCC in EK		poročanje	varovanje okolja	Poročanje poteka v skladu z zmožnostmi, vsa poročila so objavljena na spletnih straneh.
NU-1	Subvencije za usposabljanje za krepitev kadrovskih potencialov za prehod v NOD	OP EKP	izobraževanje in usposabljanje	pristojna ministrstva in institucije	V okviru tematskega cilja 10 OP EKP so predvidene aktivnosti za krepitev znanja, spretnosti vseživljenjsko učenje, ki bi omogočile hitrejše prilagajanje spremembam na trgu dela in s tem prehodu v NOD. Predvidena je tudi prenova sistema poklicnega in strokovnega izobraževanja, pri čemer se bodo dopolnili učni načrti, poklicni standardi in katalogi. Z OP ZG je predvidena ustanovitev Strokovne delovne skupine za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje o podnebnih spremembah in trajnostnem razvoju. Skupina bo naslovila tudi potrebe po celostnem pregledu in načrtovanju razvoja področja. V okviru izgradnje enotnega sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij je Področni odbor za poklicne standarde Trajnostni razvoj v letu 2015 sprejel kompetenco za trajnostni razvoj kot metodološki pripomoček za vključevanje trajnostnih vsebin v poklicne standarde, med katerimi so tudi podnebne vsebine. MOP spodbuja tudi vključevanje vsebin za prehod v NOD v nacionalne programe za mladino in izobraževanje odraslih.
NU-2	Načrtovanje in razvoj usposabljanja za prehod v NOD	ukrep		ministrstvo, pristojno za varovanje okolja	
NU-3 OS-14	Izobraževanje in usposabljanje	ukrep	izobraževanje in usposabljanje	ministrstvo, pristojno za varovanje okolja in druga pristojna ministrstva	MOP je v letu 2015 iz sredstev Sklada za podnebne spremembe financiral izvedbo terenske raziskave o stališčih prebivalcev RS do podnebnih sprememb, ki se izvaja kot dodatni modul osnove raziskave REUS, kot pomoč pri načrtovanju informiranja in ozaveščanja ciljnih javnosti. V letih 2014-15 je bilo iz sredstev tega sklada izvedeno usposabljanje učiteljev OŠ, dimnikarjev ter dodatno usposabljanje energetskih svetovalcev mreže ENSVET za naslavljanje energetske revščine. V teku je projekt Slovenija znižuje CO2: dobre prakse 2015, kot nadgradnja predhodnih projektov za izbor in promocijo dobrih praks. V letu 2016 je načrtovano še usposabljanje upravnikov večstanovanjskih stavb, izobraževanje dimnikarskih in drugih podjetij, ki sodelujejo pri načrtovanju, vgradnji in vzdrževanju malih kurilnih naprav, izobraževanje za kakovost zraka: pravilna priprava drv in pravilno kurjenje v malih kurilnih napravah, izobraževanje javnih uslužbencev o podnebnih spremembah in trajnostnem razvoju ter izobraževanje različnih ciljnih skupin o energetske učinkovitosti. V letu 2015 je bil izveden tudi javni razpis za sofinanciranje projektov NVO, ki delujejo na področju podnebnih sprememb, za ozaveščanje, izobraževanje in usposabljanje ciljnih javnosti. Program Mzi za spodbujanje trajnostne mobilnosti v občinah, ki se izvaja s sredstvi OP EKP, vključuje izdelavo celostnih prometnih strategij (CPS) za vsaj 30 občin z naselji mestnega značaja. V letu 2015 se je že izvajalo usposabljanje za izdelovalce CPS, ki ga je zagotovilo Mzi v sodelovanju s Slovensko platformo za trajnostno mobilnost. S tem izobraževanjem je bil koncept trajnostnega načrtovanja mobilnosti prenesen na približno 70 strokovnjakov s področja prometnega in prostorskega načrtovanja.
NU-4 OS-15 OP-8	Informiranje in ozaveščanje ciljnih javnosti		informiranje in ozaveščanje		

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
OU-1	Vključevanje podnebnih vsebin v širši proces razvoja vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj v Sloveniji na vseh stopnjah izobraževanja		izobraževanje	pristojna ministrstva in institucije	V letu 2016 se v okviru Programa porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe načrtuje izvedba temeljnega izobraževanja odraslih o trajnostnem razvoju in podnebnih spremembah, ki bo prispeval tudi predloge za vključevanje podnebnih vsebin v širši proces izobraževanja odraslih.
NORG-1	Koordinacija izvajanja OP-TGP-2020	ukrep	organizacijski ukrepi	ministrstvo, pristojno za varovanje okolja	MOP je prevzel aktivno vlogo koordinacije izvajanja ukrepov na področju zelene rasti preko priprave OP ZG in vzpostavitve delovne skupine na ravni državnih sekretarjev za spremljanje izvajanja programa. Koordinacijo ukrepov za energetske pogodbeništvu izvaja tehnična pisarna MzI. Razpise za SME pripravlja MGRT. Krepitev zmogljivosti poteka v manjšem obsegu kot predvideno. Usposabljanje javne uprave za operacionalizacijo zakonodaje, večjo učinkovitost ter kakovost izvajanja ukrepov podnebne politike je prav tako pomanjkljiva, načrtuje se usposabljanje državnih uradnikov. Analiza izvajanja funkcij subjektov javne uprave, ki se izvaja v 2015, naj bi omogočila izdelavo instrumentov primerljivosti subjektov javnega sektorja ter na tej podlagi omogočila izboljšano delovanje javnega sektorja. Strukturirani procesi sodelovanja deležnikov še niso vzpostavljeni, z izjemo področja zelene rasti v določeni meri. Nadgradnja ukrepov trajnostne prometne politike in izvajanje ukrepov, predvidenih v Strategiji razvoja prometa RS, ni predvideno, ni jasne pristojnosti za izvajanje strategije oz. posameznih ukrepov, predvsem z vidika zmanjševanja cestnega tovornega prometa, potreb po mobilnosti in drugih ukrepov trajnostne prometne politike.
NORG-2	Krepitev zmogljivosti za izvajanje ukrepov OP-TGP-2020 v okviru pristojnih institucij			vsa pristojna ministrstva	
NORG-3	Izvedba procesov za oblikovanje in pospešitev izvajanja ukrepov na področjih: davkov in taks, spodbujanja inovacij, energetske prenove stavb kulturne dediščine, uveljavljanja energetskega pogodbeništvu in energetske prenove večstanovanjskih stavb			pristojna ministrstva	
NORG-4	Izvedba procesov za oblikovanje in pospešitev izvajanja ukrepov na področju trajnostnega prometa		programiranje ukrepov, sodelovanje javnosti	ministrstvo, pristojno za promet	
NSP-1	Poročanje Vladi RS o izvajanju OP-TGP-2020	ukrep	spremljanje izvajanja, poročanje	ministrstvo, pristojno za varovanje okolja	NSP-1: Poročanje poteka v skladu s priporočili projekta Spremljanje izvajanja OP TGP. Večinoma ni vzpostavljenih poročevalskih tokov za poročanje o izvajanju ukrepov in jasnih pristojnosti za izvajanje ukrepov v različnih organizacijskih strukturah. NSP-2: V pripravi je vzpostavitev rednega cikla izdelave energetske podnebnih projekcij za vse naloge načrtovanja (TGP, AN OVE, AN URE) in mednarodno poročanje po Uredbi (EU) št. 525/2013, to področje je treba urediti v okviru priprave prenove ZVO. NSP-4: Pripravljena je projektna naloga za izboljšanje modelskih podatkov o rabi energije v prometu ter ocen o vplivu tranzitnega prometa, rezultati bodo na voljo v letu 2016. NSP-5: Pripravo dolgoročnih energetskih bilanc do leta 2035 in 2055 naroča MzI v okviru izdelave Energetskega koncepta Slovenije. Dolgoročno načrtovanje in vrednotenje učinkov se razvija tudi v okviru priprave Strategije razvoja Slovenije. NSP-6: Analize stroškovne učinkovitosti se postopoma širijo na različne skupine ukrepov in posebej za ukrepe, financirane v okviru Sklada za podnebne spremembe, skladno z Revizijskim poročilom Računskega sodišča »Sredstva za blaženje in prilagajanje posledicam podnebnih
NSP-2	Projekcije emisij TGP in poročanje EK			ministrstvi, pristojno za varovanje okolja in energijo	
NSP-4	Nadgradnja metodologije za izdelavo projekcij v prometu		programiranje ukrepov	ministrstvi, pristojno za varovanje okolja in promet	
NSP-5	Razvoj modelov za pripravo projekcij do leta 2050 in vrednotenja učinkov na zeleno gospodarsko rast			ministrstvo, pristojno za varovanje okolja	

Oznaka	Instrument/ukrep	Referenčni program	Vrsta ukrepa	Odgovornost	Status 2015
NSP-6	Razširjena analiza stroškovne učinkovitosti in učinkov izvajanja ukrepov zmanjšanja emisij TGP			ministrstvo, pristojno za varovanje okolja	sprememb« z dne 21.7. 2015, ki med priporočili navaja vzpostavitev sistema za spremljanje učinkov izvedenih ukrepov oz. zagotovitev merjenje učinkov izvedenih ukrepov v povezavi z zastavljenimi cilji. NSP-7: Aktivnosti za ocenjevanje učinka ukrepov na zmanjševanje emisij TGP potekajo počasi in v premajhni meri za potrebno celovito uskladitev metodologije, težave predstavlja nejasna pristojnost oz. pomanjkanje koordinacije in administrativne zmogljivosti.
NSP-7	Uskladitev metodologije za ocenjevanje učinka ukrepov na zmanjšanje emisij TGP		spremljanje izvajanja		

Priporočila

- Pospešiti in nadgraditi izvajanje obstoječih ukrepov

Na področju ravnanja z odpadki je treba največ pozornosti nameniti preprečevanju nastajanja odpadkov. MOP v okviru Operativnega programa ravnanja z odpadki pripravlja Program preprečevanja nastajanja odpadkov, ki bo usmerjal k trajnostni rabi virov tako da bo omogočil boljši izkoristek surovin, proizvodov in odpadkov, posledično pa prinesel prihranek energije in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Ker je Evropska komisija decembra sprejela tudi nov sveženj o krožnem gospodarstvu, bo ta program ključno prispeval k doseganju ciljev novega svežnja.

Na področju spremljanja in obračunavanja ponorov in virov emisij toplogrednih plinov v sektorju raba tal, spremembe rabe tal in gozdarstva bo prijavljeni projekt LIFE IN:CARMA, v kolikor bo potrjen za sofinanciranje s strani Evropske komisije, omogočil razvoj metodologije za spremljanje in obračunavanje ponorov in virov emisij TGP v omenjenih sektorjih, kot predvideno v OP TGP 2020. Za čas trajanja projekta (2016-2020) bo to pomenilo spremljanje zalog ogljika v gozdovih in drugih rabah tal preko demonstracijskega vzorčenja, podatke pa bo mogoče uporabiti za pripravo letnih obračunov za novo obračunsko obdobje po letu 2020, ki morajo upoštevati tudi emisije in ponore zaradi gospodarjenja s polji in pašniki. V prihodnje bo treba izkoristiti širšo uporabnost zbranih podatkov (npr. za napovedovanje suš, bonitiranje zemljišč, spremljanje ukrepov SKP z ozirom na emisije TGP) in zagotoviti financiranje teh aktivnosti tudi po zaključku prijavljenega projekta.

Izjava se več projektov izobraževanja in usposabljanja ciljnih skupin o ukrepih zmanjšanja emisij TGP, promovirajo se nove dobre prakse nizkoogljičnega gospodarstva, strokovnjaki s področja prometnega in prostorskega načrtovanja se usposabljujejo za trajnostno načrtovanje mobilnosti, nova kompetenca za trajnostni razvoj se vključuje v poklicne standarde, načrtovano je tudi temeljno izobraževanje o podnebnih spremembah in trajnostnem razvoju. Čeprav je prispevek področja izobraževanja, usposabljanja, ozaveščanja in informiranja k zmanjševanju toplogrednih plinov težje merljiv, gre za pomemben podporni ukrep, zato je potrebno rabo sredstev za te namene še pospešiti, nasloviti pa tudi potrebo po celostnem pregledu potreb in načrtovanju razvoja na tem področju.

Pri spremljanju izvajanja ukrepov se kažejo pomembne vrzeli v načinu zbiranja podatkov, doseganja ciljev in zagotavljanja statističnih podatkov za primerjavo učinkovitosti izvajanja ukrepov. Nasloviti je potrebno tudi učinkovitost rabe sredstev ter nadgraditi metodologijo za oceno stroškovne učinkovitosti ukrepov.

Poročilo o financiranju in ocena stroškovne učinkovitosti izvajanja nekaterih ukrepov

Financiranje ukrepov je v veliki meri vezano na sredstva v okviru nove finančne perspektive 2014-2020, ki se je šele dobro začela. Kohezijska sredstva se še ne koristijo, PRP je v fazi priprave izvedbenih dokumentov, ključni novi viri so le prispevki odjemalcev energije in viri Sklada za podnebne spremembe, ki je od leta 2014 v celoti namenjen izvajanju ukrepov za blaženje in prilagajanje podnebnim spremembam. Zato je mogoče poročilo o financiranju podati le za preteklo obdobje in opozoriti na potrebo po hitrejšem koriščenju in preiščeni alokaciji razpoložljivih sredstev za doseg kar največjega učinka na znižanje emisij TGP.

Eko sklad dodeljuje ugodne kredite za okoljske naložbe na vseh področjih varstva okolja in od leta 2008 tudi nepovratne finančne spodbude za naložbe učinkovite rabe energije in rabe obnovljivih virov energije. Za kreditiranje letno zagotavlja približno 30 mio EUR ugodnih kreditnih sredstev, tako za kreditiranje občanov kot pravnih oseb.

Nepovratna sredstva se zagotavljajo iz dveh virov, in sicer na podlagi energetskega zakona oz. Uredbe o zagotavljanju prihrankov energije in iz proračunskega Sklada za podnebne spremembe. Po EZ-1 je bilo v letu 2014 zagotovljenih 21,5 mio EUR nepovratnih sredstev (21 mio EUR za naložbe v stanovanjskih stavbah in 0,5 mio EUR za električna vozila); v letu 2015 je bilo zagotovljenih 22 mio EUR nepovratnih sredstev za naložbe v stanovanjskih stavbah in 2,5 mio EUR nepovratnih sredstev za električna vozila pravnih oseb in občanov. V letu 2016 je po EZ-1 načrtovanih celo 35 mio EUR nepovratnih sredstev.

Iz Sklada za podnebne spremembe je bilo v letu 2014 zagotovljenih 7,5 mio EUR nepovratnih sredstev za naložbe učinkovite rabe in rabe obnovljivih virov energije v starejših stanovanjskih stavbah na degradiranih območjih in 2,5 mio EUR za okolju prijazne avtobuse za izvajanje javnega potniškega prometa na degradiranih območjih. V letu 2015 je iz omenjenega vira zagotovljenih 7 mio EUR za naložbe v stanovanjskih stavbah na degradiranih območjih in 1,8 mio EUR za okolju prijazne avtobuse za izvajanje javnega potniškega prometa na degradiranih območjih in 1 mio EUR za male kurilne naprave na lesno biomaso za socialno šibke občane. V letu 2016 je iz tega vira predvidenih 19 mio EUR nepovratnih sredstev v okviru različnih javnih pozivov.

V obdobju 2010–2014 je bilo mogoče nepovratne investicijske spodbude za URE in OVE pridobiti od Eko sklada, iz sredstev razvojne prioritete Trajnostna energija v okviru OP ROPI 2007–2013 ter v okviru programa velikih zavezancev. V omenjenem obdobju je bilo izvedenih za 801,8 milijonov evrov naložb⁹, podprtih z 243,9 milijoni evrov nepovratnih spodbud iz navedenih virov, s katerimi je bilo doseženo zmanjšanje rabe končne energije za 847 GWh, emisije CO₂ pa za 206 kiloton na leto (tabela spodaj).

Tabela 6: Nepovratne investicijske spodbude za naložbe URE in OVE v obdobju 2010–2014

Postavka	Enota	Eko sklad	OP ROPI	Program velikih zavezancev	Skupaj
Izplačana nepovratna sredstva	mio EUR	96,5	144,1	3,3	243,9
Naložbe	mio EUR	572,2	218,0	11,6	801,8
Prihranek končne energije	GWh/leto	603,1	210,5	33,6	847,2
Zmanjšanje emisije CO ₂	kt CO ₂ /leto	86,6	108,0	11,1	205,7
Finančni vzvod	€ sub/€ inv	0,17	0,66	0,29	0,30

⁹ Podatki se nanašajo na tiste izvedene projekte, ki so zajeti v analizi nepovratnih finančnih spodbud za URE in OVE. V pregled niso vključeni podatki o izvajanju programov velikih zavezancev v letu 2014, ki v času priprave tega poročila še niso bili razpoložljivi. Enako velja tudi za podatke v tabeli, ki prikazuje letno dinamiko izplačila nepovratnih spodbud.

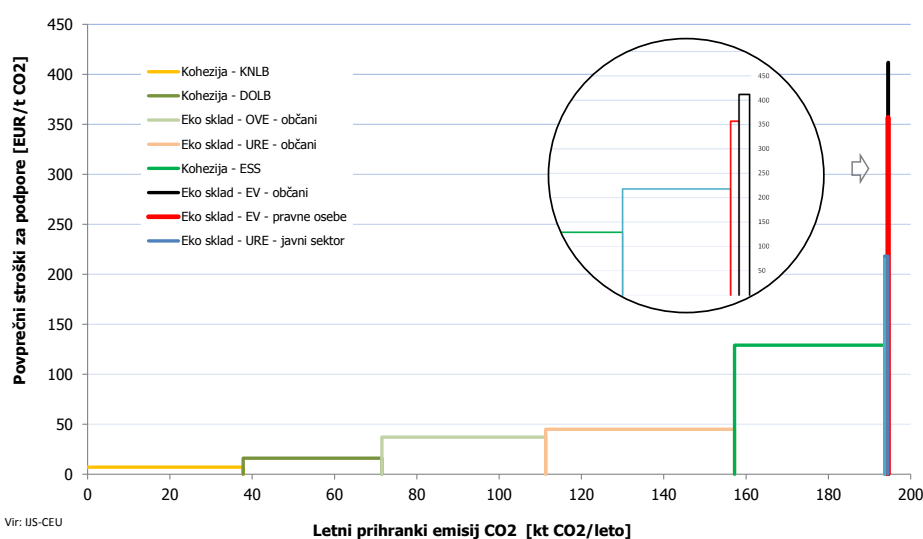
Projekti občanov, sofinancirani s sredstvi Eko sklada, so 70,7 % vseh prihrankov končne energije in skoraj 42 % celotnega zmanjšanja emisije CO₂ dosegli s 37,5-odstotnim deležem vseh investicijskih spodbud. Teh so največ, 59 %, prejeli projekti podprti s kohezijskimi sredstvi. Leta 2014 je bilo glede na leto prej izplačanih 29,3 % manj nepovratnih sredstev, zato so bili tudi doseženi učinki v primerjavi z letom 2013 manjši (tabela spodaj).

Tabela 7: Letna dinamika izplačila nepovratnih investicijskih spodbud za naložbe URE in OVE v obdobju 2010–2014

Leto	Eko sklad	OP ROPI	Program velikih zavezancev	Skupaj
2010	9.865.127	3.050.037	0	12.915.164
2011	17.147.989	5.547.100	0	22.695.089
2012	24.110.125	13.248.169	0	37.358.294
2013	25.174.476	71.640.934	3.342.189	100.157.599
2014	20.188.926	50.579.977	n.p.	70.768.903
Skupaj	96.486.643	144.066.218	3.342.189	243.895.050

Ukrepi se med seboj znatno razlikujejo glede učinkovitosti porabe nepovratnih sredstev. Finančni vzvod projektov, spodbujenih v okviru razvojne prioritete Trajnostna energija, s 66 evro centi subvencije za 1 evro naložbe ostaja v primerjavi z ostalimi, vsaj približno primerljivimi programi, še naprej relativno visok. Finančni vzvod nepovratnih spodbud Eko sklada občanom je bil precej ugodnejši, saj je bilo za 1 evro naložbe potrebnih 17 evro centov subvencije.

Spodbude glede na stroškovno učinkovitost, se je primerjalo s kazalcem povprečnih stroškov za podpore na enoto zmanjšanja emisije CO₂ (slika spodaj). S tega stališča se kot najbolj učinkoviti kažejo ukrepi izkoriščanja OVE v različnih sektorjih, ki jim sledijo ukrepi URE v gospodinjstvih. Precej več nepovratnih sredstev na enoto zmanjšanja emisij je bilo potrebnih pri ukrepih energetske sanacije stavb v javnem sektorju, kot posledica prej omenjenega visokega finančnega vzvoda. Med najdražje ukrepe se uvrščajo subvencije, ki jih je Eko sklad leta 2011 namenjal javnemu sektorju, in subvencije Eko sklada za spodbujanje nakupa električnih vozil.

Slika 9: Primerjava povprečnih stroškov za podpore na enoto zmanjšanja emisije CO₂¹⁰ (Vir: IJS CEU)

¹⁰ Prikaz ne vključuje programov velikih zavezancev zaradi pomanjkanja informacij.

Metodološka pojasnila

Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP 2020) je sprejela Vlada konec decembra 2014. Hkrati z OP TGP 2020 je bilo pripravljeno tudi Poročilo o presoji spremljanja izvajanja in učinkovitosti ukrepov ter opredelitev predlogov za nadgradnjo. Predlogi v smeri spremembe datuma poročanja Vladi in poteka spremljanja izvajanja OP TGP 2020 so že vključeni v pričujoče Prvo letno poročilo o izvajanju ukrepov OP TGP 2020. Poročilo zajema obdobje od leta 2013, do zadnjih razpoložljivih podatkov o aktivnostih, ki so bili dostopni do vključno decembra 2015.

V poročilu navedeni kazalci, izračuni učinkov in učinkovitosti spodbud ter druge podlage za pripravo poročila so bile podane v okviru javnega naročila za Strokovne podlage za pripravo prvega letnega poročila o izvajanju OP TGP-2020, priloženo je končno poročilo projekta, ki ga je pripravil Center za energetska učinkovitost Instituta Jožef Stefan.

Kratice in okrajšave so pojasnjene v izhodiščnem dokumentu OP TGP 2020.

Ukrepi so dopolnjeni glede na kasneje sprejete spremembe ukrepov v povezanih dokumentih - Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike, OP EKP 2014-2020 (december 2014), Akcijski načrt za energetska učinkovitost, AN URE 2020 (maj 2015) in Dolgoročna strategija za spodbujanje naložb energetske prenove stavb, DSEPS (oktober 2015), ki so bile pripravljene po sprejemu OP TGP 2020.